МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра корейської і японської філології

Кваліфікаційна робота магістра з

японської філології

на тему:

ФУНКЦІЮВАННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ НАКАҐАМІ КЕНДЖІ «МИС»)

Студентки групи Мяп 51-22

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньо-професійної програми

Східна філологія: японська мова і

література, переклад, методика навчання

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – японська

Швець Діани Ігорівни

Науковий керівник:

канд. філол. наук, доц. Охріменко М.А.

Допущена до захисту

«___»_____ 2023 року

Завідувач кафедри

Національна шкала _____

_____ *Пророченко Н.О.* Кількість балів _____

(підпис) *(ПІБ)* Оцінка _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1 Поняття діалекту в науковій літературі, класифікації діалектів…… 8
1.2 Діалектизми, можливості їх використання в художньому тексті…… 14

Висновки до Розділу 1……. 27

РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

2.1. Академічні традиції вивчення діалектизмів……. …. 29

2.2. Історія перекладацьких практик діалектизмів ……..… . 32

РОЗДІЛ 3 ФУНКЦІЮВАННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

3.1 Порівняльна характеристика літературних та діалектних одиниць (на прикладі тексту) …… 36
3.2 Центральний діалектизм « 地 » та особливості його імплементації в тексті …… 50
2.3 Сприйняття діалектного мовлення у тексті роману …… … 53

Висновки до Розділу 3 . …….. 57

ВИСНОВКИ 61

АНОТАЦІЯ …… 67

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 70

ВСТУП

Мовці, що вивчали японську як іноземну, та ті, хто вивчають її у містах та мегаполісах Японії, гарно освоївши літературну японську мову та читаючи художні тексти або переглядаючи аніме, часто усвідомлюють, що мовлення в такій літературі та медіа сильно відрізняється від того, яке вони вивчали, а іноді може видатися зовсім незрозумілим. Така ситуація є наслідком наявності і дотепер в Японії багатьох місцевих діалектів, якими продовжують користуватися мешканці провінцій або автори-японці, які виросли в окремій місцевості.

Наукова думка стосовно діалектів і стандартної мови обговорювалася і досліджувалася різними авторами. Зокрема, деякі дослідники, такі як Традгіл (1980) вважали, що стандартна мова має більший престиж у порівнянні з діалектами. Вардгоу (1986) запропонував визначення діалекту як меншого розміру спільноти мовців, тоді як Хадсон (1980) вважав, що діалекти можуть бути як престижними, так і масштабними за розповсюдженням.У Японії існує 46 різних діалектів, які охоплюють 42 префектури, а також дві міські префектури (Осака та Кіото), одну префектуру мегаполісу (Токіо) і одну окружну префектуру (Хоккайдо). Соціальні й територіальні діалектизми є яскравими стилістичними засобами увиразнення характеристик персонажів творів японських письменників, джерелами визначення їхнього соціального й економічного статусу, місця зростання та проживання. Здебільшого діалекти вважались вульгарними і не досліджувались активно, натомість через вивчення окремих використаних діалектизмів мовець стає спроможним глибоко відчути не лише внутрішній світ героя, а і його ланку в соціумі. Тому вивчення територіальних і соціальних діалектів крізь оптику літератури є важливою науковою практикою, яку потрібно активно розвивати.

Актуальність роботи зумовлена важливим внеском у розвиток японістики та лінгвістики.

Мета пропонованої роботи полягає у виявленні особливостей функціювання діалектів японської мови в художньому тексті, розгляд

діалектичної бази літературної японської мови, виявлення характеру взаємодії діалектної мови зі стандартизованою японською мовою.

Відповідно до поставленої мети формулюються такі **завдання:**

- з'ясувати поняття діалекту в науковій літературі, класифікації діалектів;
- розкрити сутність діалектизмів, можливості їхнього використання в художньому тексті;
- систематизувати відомості щодо загальної практики перекладу діалектизмів, що вживаються у літературних творах;
- навести характеристику літературних та діалектних одиниць (на прикладі тексту роману);
- розкрити центральний діалектизм «地» та особливості його імплементації в тексті;
- дослідити сприйняття діалектного мовлення у тексті роману.

Об'єктом пропонованої роботи є функції діалектизмів в художньому тексті параметри їх перекладу.

Предметом дослідження є розгляд особливостей функціювання діалектизмів в японських художніх текстах.

Матеріалом дослідження слугував оригінальний текст роману Накаґамі Кенджі «Мис» (1974).

У ході дослідження нами було використано такі **наукові методи:** *системно-функційний метод* дозволив проаналізувати взаємозв'язки в структурі діалектів японської мови, та визначити статус діалектизмів, їх функцію, роль та особливості переклад; *теоретично-прогностичний* дозволив виробити пропозиції щодо подальшого розвитку функцій та ролі діалектизмів в сучасній японській мові; формально-логічний – для виявлення суперечностей даних у науковій інтерпретації структур функцій та ролі діалектизмів в сучасній японській мові, особливостей їх перекладу, та вироблення пропозицій щодо їх вирішення; *метод моделювання* застосовувався для розробки теоретичної моделі окремих діалектів японської мови для вияву закономірностей діалектичного членування та подальшого розвитку окремих діалектизмів у мовленні та літературі*; метод синтезу* використовувався для створення критеріїв об'єднання

окремих діалектичних проявів з іншими формами існування мови етносу та їх взаємодії; *метод аналізу* застосовувався при дослідженні наукових концепцій як українських, так і зарубіжних вчених.

Апробацію результатів дослідження здійснено на Міжнародному науковому симпозіумі Соціальні комунікації: виклики сьогодення (до Дня журналіста), що відбувся у місті Київ, 6-7 червня 2023 року, за результатами якого надруковано тези доповіді.

Теоретична цінність дослідження полягає у наданні рекомендацій для поліпшення процесу аналізу та інтерпретації діалектизмів в японській мові, що надає нові інструменти для більш ефективного дослідження лінгвістичних особливостей творів. Розроблений новий підхід до оцінки впливу діалектизмів на характери, сюжет та метафори в творі розкриває нові шари смислового контексту. Робота розширює наші знання в японістиці, дозволяючи більш точно досліджувати вплив регіональних мовних особливостей на літературний твір. Отримані результати підтверджують актуальний підхід до використання мовних особливостей для аналізу характерів та психології персонажів, що розширює можливості аналізу художніх творів японської літератури.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше: досліджено використання діалектизмів в сучасній японській художній літературі, зосереджуючись на їхньому впливі на характери, сюжет та метафори. Розкрито структурні та семантичні особливості діалектизмів у літературних творах та запропоновано нові підходи до аналізу мовних нюансів в сучасній японській художній літературі.

Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані в роботі результати розібрали перспективи оптимізації розуміння лінгвістичної диверсифікації японської мови, що сприятиме поглибленню аналізу культурних та літературних особливостей. Дана робота збагатила актуальні знання в сфері японістики, дозволяючи більш точно досліджувати вплив регіональних відтінків мови на літературний твір, що є важливим для формування повноцінного образу авторської інтенції. Отримані результати доводять актуальний спосіб використання мовних особливостей для розкриття характеру та психології

персонажів, що розширює можливості аналізу художніх творів японської літератури..

Структура роботи обумовлена метою та предметом дослідження. Дана робота складається зі вступу, двох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел, та резюме іноземною мовою. Загальна кількість сторінок магістерської роботи складає 72 сторінки без урахування списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1 Поняття діалекту в науковій літературі, класифікації діалектів

Термін «діалект» зазвичай використовується для позначення регіональних відмінностей всередині певної мови. За визначенням Кочєргана, діалекти розглядаються як засоби спілкування на обмеженій території. Відповідно до його наукових поглядів, діалекти є регіональними мовними варіантами, які використовуються на певних територіях та серед певних спільнот. Крім того, Кочєрган розглядає відмінність між діалектами та літературною мовою. Він характеризує літературну мову як мову, що проходить обробку та створюється майстрами слова, тобто письменниками. Літературна мова відрізняється від діалектної мови тим, що має кодифіковані норми щодо вимови, слововживання та граматичних форм, яких повинні дотримуватися мовці (Кочерган, 2002, с. 70). Це є своєрідним зразком та еталоном правильного використання мови.

На думку Семчинського (1996), діалекти та говори є синонімами. Він підкреслює, що літературні мови зазвичай розвиваються на основі діалекту найбільш розвиненої економічно та культурно області. Це означає, що літературна мова формується на основі мовного варіанта, який має найбільший вплив та ресурси у певній регіоні, та виступає як її основний джерело (Семчинський, 1996, с. 35).

Японська мова є прикладом мови з великою кількістю мовленнєвих варіацій в залежності від регіону. Японська мова має декілька основних морфосинтаксичних особливостей, які спільні для всіх варіацій цієї мови:

1. Дієслівний центризм: У японській мові дієслова відіграють центральну роль в структурі речень. Спосіб дії та час виражаються через дієслова, а іменники та прикметники часто можуть виступати в ролі залежних компонентів.

2. Порядок слів: У японській мові речення мають порядок «суб'єкт-об'єкт-предикат", де суб'єкт зазвичай перебуває на початку речення, а предикат (дієслово або фраза, що містить дієслово) завершує речення.

3. Модифікатори та залежні частини мови: Японська мова використовує багато модифікаторів, що вказують на род, числа, приналежність та інші характеристики іменників. Залежні частини мови розташовуються перед головними елементами.

4. Суфіксальна та аглютинативна морфологія: В японській мові вживається суфіксальна морфологія, де суфікси додаються до кореня слова, щоб виразити різні граматичні значення. Ця морфологія є аглютинативною, оскільки різні суфікси можуть об'єднуватися разом, утворюючи складні слова.

5. Флексивна морфологія дієслів та прикметників: Дієслова та прикметники можуть демонструвати складну флексивну морфологію, особливо в порівнянні з іменниками. Це включає в себе зміни форми для різних часів, способів, дієвиконавців та інших граматичних параметрів.

6. Складання та скорочення: Окрім афіксації, японська мова також використовує стратегії складання слів (поєднання двох і більше слів для утворення нового слова) та скорочення (скорочення слова за допомогою викидання деяких складових).

Ці морфосинтаксичні особливості є загальними для всіх варіацій японської мови, хоча можлива деяка варіабельність від регіону до регіону. Ця різноманітність виявляється у вживанні слів, граматиці та вимові. Наприклад, у загальновживаній японській мові для дієслова «кидати» люди використовують дієслово «suteru» (捨 て る). Однак у Кансайському діалекті зазвичай використовується дієслово «hokasu» (ほかす), тоді як на острові Хоккайдо більш поширеним є дієслово «nageru» (投げる).

Наукова думка щодо діалектів і стандартної мови була предметом обговорення. Зокрема, вважалося, що стандартна мова є більш престижною

формою спілкування, ніж діалекти (Традгіл, 1980). Вардгоу (1986) запропонував визначення діалекту як меншого розміру спільноти мовців, в той час як Хадсон (1980) вважав, що він може бути престижним і масштабним за розповсюдженням.

Діалектологія – це галузь лінгвістики, яка вивчає діалекти, тобто регіональні варіанти мови, що виникають у різних географічних областях. Діалекти відрізняються від стандартної мови у вимові, лексиці, граматиці та інших мовних аспектах. Діалектологія досліджує ці відмінності та спільні риси між різними діалектами.

Японська діалектологія є частиною загальної діалектології, але вона має свої особливості через унікальність японської мови та її діалектів. Основні відмінності включають наступне:

1. Різноманітність діалектів: Японія має значну кількість регіональних діалектів. Найвідомішим є кансайський, канто, тохокуський, кюсю і інші. Кожен з них має свої унікальні особливості в лексиці, граматиці та вимові.

2. Форма писемності: Японська мова використовує три системи письма – кандзі (логограми), хірагану та катакану. Це створює додаткові складнощі для діалектологів, оскільки діалекти можуть впливати на вживання цих систем у писемності.

3. Різноманітність акцентів: Різні діалекти впливають на акценти та вимову, що робить японську діалектологію досить складною.

4. Мовні відмінності: Діалекти можуть мати власні лексичні та граматичні особливості, що варто вивчати.

Таким чином, японська діалектологія відрізняється від інших галузей діалектології через специфічність японської мови, різноманітність діалектів у Японії і вплив писемності на дослідження діалектів.

В Японії існує 46 діалектів, які охоплюють 42 префектури, дві міські префектури (Осака та Кіото), одну префектуру мегаполісу (Токіо) та одну

окружну префектуру (Хоккайдо). Традиційно, діалекти японської мови ділять на дві групи, які були розроблені в монографії «Nihongo gengaku»: діалекти основної частини Японії, відомі як «hondo hougen», і діалекти островів Рюкю. Діалекти основної частини Японії поділяються на підгрупи: східні діалекти острова Хоншю, західні діалекти острова Хоншю і діалекти острова Кюшю (Камей Такащі, 2010). Східні і західні діалекти мають різні фонетичні, граматичні та лексичні особливості та можуть бути виявлені за допомогою аналізу мовлення. Ця різноманітність є важливою складовою культурного спадку Японії і продовжує залишати свій слід у сучасному мовленні та літературі.

Таблиця 1.1. **Лексичні особливості діалекту Кансай**

Стандартна мова	Діалект Кансай
ありがとう (arigato)	おおきに (ookini)
かっこいい (kakkoii)	シュッとしている (shutto shiteru)
すみません (sumimasen)	すんません (sunmasen)
おっかさん (okkasan)	おかん (okan)

Специфічно Кавагучі Юджі висвітлює високу щільність використання літературних форм в східних префектурах, таких як Токіо, і наводить свідчення щодо тісних зв'язків цих слів із першими згадками в словниках, водночас зазначаючи їх обмежене поширення у східній частині Японії, де ці слова є переважно новими (Кавагуті Юджі, 2002, с. 828) Особливо важливо зазначити, що дослідження Кавагучі Юджі наочно ілюструє різницю у поширенні «стандартної» мови в різних регіонах Японії. Слова, які з'явилися на зародку літературної мови, виявляють схильність до більш активного використання в західній Японії та взагалі на всьому архіпелазі. У той час як у східних префектурах Японії він не виявляє значних зв'язків зі століттями перших згадок «стандартної» мови.

На додаток, слова, які існують лише в конкретних діалектах, називаються «rigen» (俚言) (з поєднанням морфем, що вказують на «сільський» та «мову») або

«dougo» (土語) (з поєднанням морфем, що означають «земля/ґрунт» та «мову») (Поліщук, 2022, с. 20).

Рисунок 1.1. **Поширення форм діалекту Кансай**

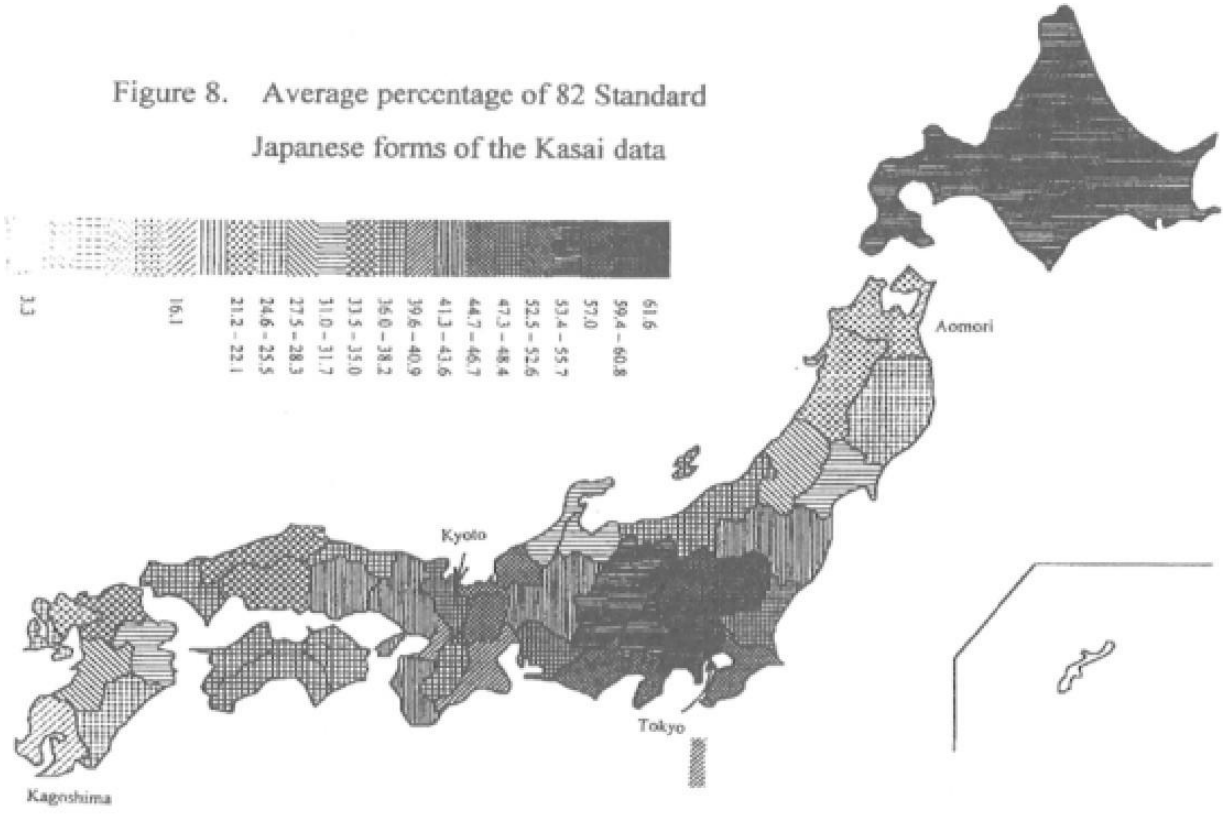

Іноді діалектизми носять не тільки теріторіальну а й соціальну природу. Об’єктом дослідження міської діалектології є соціальний діалект. Розглядаючи соціальні та стилістичні виміри традиційного вивчення діалекту або діалектів, особливо в міських районах, діалекти називають соціальними діалектами. Такі соціальні діалекти або соціолекти подекуди в літературі називають «нерегіональні відмінності» (Хадсон, 1980).

Професійні соціолекти розвиваються, як додаткові лексичні системи лише в межах окремої професії. Термінологія – не є тотожним поняттям з професійними соціолектами. Загалом, на відміну від інших соціолектів, професійні соціолекти незмінні через наявність окремих мовних традицій професій (Uwano, 2016, с. 32). Корпоративні/групові соціолекти – властиві

групам в соціумі, які тісно пов’язані спільними інтересами, освітою, вірою, спортом і іншими сферами діяльності. Приклади слів, пов'язаних із навчанням, такі як «学童" (ґакудо) і «学生" (шьо:гакусей), вказують на «школяра" та «студента" відповідно. Терміни «足跡" (нокусекі) та «業績" (гьохекі) вказують на «сліди" і «досягнення" відповідно. Крім того, виведено терміни, пов'язані з поняттям «ефективність" та «вплив", такі як «効" (ко) і «効き目" (кікіме). Підсумовуючи, розглянуті приклади показують різні лексичні аспекти японської мови, включаючи виразність та спеціальні терміни. Використання таких соціолектів дає можливість представникам групи впізнати один одного. Таємні мови/жаргони – найчисельніші соціально-вікові соціолекти, які виникають серед кожного наступного покоління. Найдинамічніші серед соціолектів і, з плином часу, такі лексичні елементи відходять до архаїзмів або історизмів. До цієї групи відносяться сленгові слова, притаманні молоді.

Гендерні соціолекти також представлені в японській мові. До прикладу, відмінності у використанні прикметників: прикметники, які характеризують чоловіків, не можуть бути використані щодо жінок та навпаки. Яскравими прикладами таких слів є: かっこいい kakkoii (яп. красивий) та きれい kirei (яп. красивий) (Шепельска, 2016, с. 4). Ці слова можуть набувати навіть образливого значення, якщо використані невірно.

Сьогодні стандартна форма японської мови (hyōjun-go), визнана Національною Радою з Вивчення Мов (National Language Research Council) у 1916 р., є уживаною та зрозумілою по всьому архіпелагу. (Готліб, 2005, с. 7). Крім того, у випадкових взаємодіях люди використовують загальну мову (kyōtsū-go), яка схожа, але не така формальна, як hyōjun-go. Також слід зазначити, що ці дві мови як правило використовуються вченими та політиками, а пересічні громадяни зазвичай не усвідомлюють, що їхнє мовлення якимось чином класифікується. Так, стандартна японська мова є основною мовою, яку викладають у школах і використовують у всіх офіційних справах.

Однак, як би важко не було регіональним різновидам позбутися цього почуття меншовартості, зараз вони вважаються чимось більш цінним: знаком минулого, ностальгічним спогадом, підтвердженням місцевої ідентичності. Більше не соромно розмовляти своєю говіркою, як це було в минулому. Молодь навіть починає створювати власні креольські мови – відмінні регіональні форми мовлення, засновані на регіональному діалекті, як, наприклад, японська мова на Окінаві.

Лексику японської мови зі стилістичного погляду досліджували, зокрема, Кіндаічі Х. (1977), Окумура Н. (2016), Кавагуті Ю. (2002). Фуміо І. Так, Кіндаічі Харухіко вивчав особливості японського просторіччя; Іноуе Фуміо та Кавагуті Ю. – молодіжний жаргон (Фуміо, 1999); а Окумура Н. – розмовну лексику, лексику села, дитячу лексику, а також територіальні діалекти японської мови. Зазначимо, що діалектизми досліджено у працях Кіндаічі Х. Дослідження японських діалектів (1977), Окумура Н. (2016). Японська діалектна ідеологія від епохи Мейдзі до сучасності та Кавагуті Ю. Японська діалектологія в історичних перспективах (2002).

1.2. Діалектизми, можливості їх використання в художньому тексті

Під «діалектизмами» розуміють слова або вирази, які мають своє походження в місцевих діалектах і потім використовуються в літературній мові (Жовтобрюх, 1977, с.41). Діалектизм – це лінгвістичний елемент, що виходить за межі норм літературної мови і має виражений діалектний характер. В контексті XX та початку XXI століть, за думкою дослідника С. Я. Єрмоленка (2008), поняття діалектизму слід розглядати як засіб стилізації, що передбачає певну реакцію читача.

Діалектизми стають стилістичними засобами, які збагачують та розностороннюють не лише художню, але і розмовну мову. У японській класичній літературі слід відзначити, що протягом тривалого періоду часу, починаючи зі свого витоку, вона надзвичайно відзначалася домінуванням поезії.

Проте лише у XVII столітті, із появою видатних постатей у літературі, таких як драматург Тікамацу Мондзаемон (1653–1724), прозаїк Іхара Сайкаку (1642-1693) і інші, драматургія та белетристика почали конкурувати на рівних з поезією.

Важливо також відзначити, що японські та зарубіжні експерти в галузі класичної літератури майже одноголосно погоджуються щодо впливу національної поезії, особливо жанру танка, на формування провідних жанрів прози в давній японській літературі. Серед цих жанрів можна вказати ута-моноґатарі (пісенна повість), ніккі (ліричний щоденник), дзуйхіцу (ліричне есе, сповідь), а також власне моноґатарі, який традиційно розуміється в японському літературознавстві як будь-який сюжетний прозовий твір, такий як казка, легенда, оповідання, новела, повість, роман і т. д., написаний японською мовою в період з IX по XV століття включно (Танзіл, 2020, с.3). Загалом можна зазначити, що японська художня проза, своїм народженням, з великою впевненістю може бути віднесена до впливу поезії жанру танка.

Близько середини XVI століття перший європеєць, про якого ми маємо інформацію, дістався до Японії, а саме португальський вигнанець, який висадився на острові Танкащіма в 1543 році. Невдовзі після цього, у 1549 році, до Японії прибули місіонери-єзуїти під керівництвом Франциска Ксаверія. З цього моменту і до 1639 року, коли всі європейці, за винятком голландців, були вигнані з Японії через політику національної ізоляції, відому як «сакоку» (закрита країна), що тривала до 1850-х років, єзуїти з великим завзяттям проводили місіонерську роботу. З цією метою вони підготували та опублікували велику кількість матеріалів, включаючи тексти, граматики і словники, особливо після введення в 1591 році в Японії друкарського верстата. Вони набули вражаючої компетентності в знанні японської мови і тісно співпрацювали з японськими новонаверненими. Роботи, створені місіонерами та їхніми японськими співробітниками, відомі як «кірішітан ширве» (християнські матеріали) на японській мові, а книги, надруковані на їхніх рухомих типографічних машин, називаються «кірісітан бан» (християнські відбитки). Ми дотепер використовуємо аналогічний термін «християнські джерела» для посилання на ці матеріали.

Із посиленням японської прози, посилювалися і її унікальні риси. Дослідження однієї з них, а саме, використання діалектизмів, стало основою цієї роботи. Серед авторів, які широко використовували діалектизми у своїх творах були: Муку Хатоджю, Нацуме Сосекі, Дадзай Осаму, Танідзакі Джюн'ічіро, Кавабата Ясунарі та ін.

Ознайомлюємось із такими функціями діалектизмів у мові художньої літератури (Зеленько, 1982, с. 42) :

1. Комунікативна функція полягає в тому, що письменник, використовуючи діалектні елементи рідного говору чи наріччя у мові персонажів і авторській мові, свідомо або несвідомо замінює ними слова літературної мови.

2. Етнографічна та етнічна функції передають відомості про матеріальну культуру жителів конкретної місцевості через лексичні діалектизми, а фонетичні, морфологічні, словотворчі та синтаксичні елементи діалектного мовлення вказують на етнічну приналежність. (Єрмоленко С. 2008)

3. Експресивно-виражальна функція використовується для типізації та індивідуалізації мови персонажів у художньому творі з метою глибокого охарактеризувати реальну дійсність, відображену в художньому тексті. Діалектизми допомагають передати природний колорит спілкування людей, які живуть у конкретному регіоні і використовують певний діалект.

Діалектизми вживають насамперед у розмовному мовленні представників тієї чи іншої говірки, однак вони можуть функціонувати і в художній літературі, надаючи автору можливість підкреслити місцевий колорит конкретної місцевості. Успішне використання діалектизмів у класичній літературі тільки підкріплює факт того, що дана практика на є унікальною у царині художньої літератури: 1. Марк Твен, «Пригоди Гекльберрі Фінна»: Діалектизм: «I hain't ever done you no harm. You know that. So, then, what you want to come back and *ha'nt* me for?»

2. Емілі Бронте, «Принижені» Діалектизм: «Thear's not a fier in th' *hoile* country-side, not what you may call a fier, but this brokken 'un mine keeps a blazin' on.»

3. Вільям Фолкнер, «Шум і лють»: Діалектизм: «I ain't like I use to could tote a cotton sack, but I *reckon* I still be good to wash the dishes.»

Діалектизми в цих прикладах не лише відтворюють мову персонажів, але і надають їм конкретний характер та визначають їхнє соціокультурне середовище. Часто діалектизми стають джерелами поповнення жаргонної лексики. У мові підлітків та молоді активно функціонують деякі діалектні слова, наприклад, слова, що позначають емоції. Виразна риса діалектизмів у молодіжному мовленні полягає у вільній комбінації елементів декількох діалектів одночасно й у поєднанні діалектизмів з нормативними словами.

Функціювання діалектизмів у жаргоні пояснюють кількома причинами: прагненням створити мову, незрозумілу для незнайомвців; прагненням знайти особливі діалектизми. Діалектні слова, що вказують на поняття, для позначення яких нормативна мова послуговується іншими словами, називають лексичними діалектизмами. До цієї групи відносять здебільшого повнозначні слова (Desianti, 2020, с. 20).

Таблиця 1.2. **Лексична різноманітність діалектів Японії**

Діалектизм	Регіон використання	Переклад	Нормативною мовою
マンドーロ	преф. Аоморі	світлий	あかるい
ハッツォ	преф. Тояма	оновлений	あたらしい
ドマズグ	преф. Міяґі	метушитися	あわてる
ワジーン	Окінава	злитися	おこる
ドンナケ	преф. Шіґа	скільки	いくら

Гендерні соціаолекти також представлені в японській мові. До прикладу, відмінності у використанні прикметників: прикметники, які характеризують чоловіків, не можуть бути використані щодо жінок та навпаки. Яскравими прикладами таких слів є: かっこいい kakkoii (яп. красивий) та きれい kirei (яп. красивий) (Завадська Ю., 2020, с. 156). Ці слова можуть набувати навіть образливого значення, якщо використані невірно.

У діалекті Кансай, лексику якого ми аналізуватимемо, широко вживаним є ちゃう (chau) як відмови. Поміж іншими виразами, крім «chigau», існує ще один спосіб відмовлятися у японській мові – じゃない (jyanai), який часто використовується як заключна частина речення (Пальтер та Слотств, 1995). ちゃう (chau) , так само як і じゃない (jyanai), може виконувати дві основні функції. Перша полягає в вираженні відмови або невідповідності, і вона може використовуватися в питальних реченнях або для підтвердження реплік інших. Наприклад, «Чи це не так?» або «Чи правда?»і тд.

Наведемо приклад вживання ちゃう (chau) як відмови (jyanai) у наступних реченнях:

1. そうそうそうそう哺乳瓶だ。あ、そっちちゃう

そっちちゃう。

2. そうそう そう 哺乳瓶 だ。 あ、そっち

Так, це вірно, це дитяча пляшечка. А, от туди

じゃない そっち じゃない。

Не туди, не туди.

У цьому прикладі мовець використовує слово ちゃう (chau) двічі, щоб підкреслити те, що співрозмовник помиляється, обираючи неправильний напрямок. Мовець використовує ちゃう (chau), щоб підкреслити, що цей вибір є неправильним, а саме в якості じゃない (jyanai) (Шімоджі, 2022, с.18).

Більше того, виразним є використання частки ねん (nen) в осакському діалекті. Дана частка слугує закінченням речення, вона може мати свої особливості в порівнянні зі стандартною японською мовою, де зазвичай більшого використання зазнала частка んだ (nda). Згідно з дослідженнями Пальтер та Слотств (1995), частка ねん (nen) використовується для отримання відповіді від співрозмовника і також служить для ввічливого завершення речення. Зазвичай ця частка використовується разом із дієсловами і прикметниками (Гаол, 2017, с.17).

У стандартній японській мові частка ねん (nen), яка зазвичай змінюється на んだ (nda), супроводжується також ~yo, словом що має декілька функцій (Масуока, 1991, с.95). Частка ~yo в кінці речення може передавати незнайому інформацію слухачеві, давати команду, звертатися з проханням або виражати заперечення чи неправду.

Нижче демонструємо приклад використання частки ねん (nen) у тексті:

1. いや、まちごーたってどうすんねんなこれ？

2. いや、 間違えてしまった って どう する んだ よ これ？

У цьому прикладі мовець використовує частку ねん (nen), (в стандартній японській мові вона звучала б, як んだ(nda), щоб попросити інших підказати, як їм діяти у ситуації, коли сталася помилка.

Сучасні літертурні твори можуть цілком усвідомлено наповнюватись авторами діалектними формами. Уявлення історії часто супроводжується глибоким емоційним переживанням. Розглянемо поняття, яке Волтон (1978) визначив як квазістрах. Під час прослуховування історії про привидів, люди можуть відчувати страх перед можливими діями божевільного вбивці, який переслідує молоду пару на затишній вуличці закоханих. Якщо історія розповідається майстерно, серця слухачів можуть швидше битися, м'язи напружуватися, і дихання прискорюватися, коли вбивця наближається до героїв.

Зауважте, що глядачі можуть відчувати більшість фізичних відчуттів справжнього страху, але не всі аспекти цього досвіду переносяться у реальний світ. Вони усвідомлюють, що переслідувач і герої існують тільки у вигаданому світі - об'єкт їхнього страху є уявним. Іншими словами, люди розділяють свій когнітивний, емоційний і вольовий досвід між реальним світом та світом історії. Вони розглядають певні переконання, емоції та бажання як частину світу історії, тоді як інші сприймаються у відношенні до поточного світу. Відповідно, історія, в якій фігурує додатковий елемент загадковості – діалектизми, залучає чуттєву сферу читача на ще більшому рівні.

Слід розрізняти, по-перше, «цитатне» використання діалектизмів, коли письменник вводить останні як елемент іншого стилю і читачі відчувають, що це мова героїв, а не автора; і, по-друге, інтеграцію діалектизмів на рівних правах з лексикою літературної мови як рівноправних стилістично лексичних засобів. Цитатне використання діалектизмів у текстах художнього стилю здебільшого є стилістично мотивованим, якщо автор оперує зрозумілими читачам діалектизмами, пояснюючи у примітках ті діалектизми, що потенційно ускладнюватимуть сприйняття.

Приклад складної для сприйняття інтеграції діалектизмів – твір-пародія Йокояма Юта, який народився в префектурі Окаяма і давно проживає в Пекіні. Йокояма отримав премію Gunzō для нових письменників за Wagahai wa neko ni naru (Я перетворююся на кота, 2014), написану іронічною сумішшю японської та китайської мов. Йокояма експериментував з гібридною формою, у якій дві мови тісно переплітаються в кожному реченні. Японський оповідач — житель Шанхаю, що має на меті написати історію «для китайських читачів, які вивчають японську». Здебільшого автор використовував народну китайську мову в основній частині тексту та інтегрував слова та фрази в японському значенні, наприклад, використовуючи «розбудову житла» (C. zhuzhaixiaoqu 住宅小区) як danchi だんち. До того ж, вживаючи двомовність для перекладу китайських та англійських запозичених слів на японську мову, Йокояма заміщав певні поширені японські канджі китайськими ієрогліфами, як-от використовува вираз

«вирішувати» (kimeru 決める) китайським ієрогліфом (C. ding 訂) (Yokoyama, 2014, с. 45).

Рисунок 1.2. **Твір-пародія Йокояма Юта**

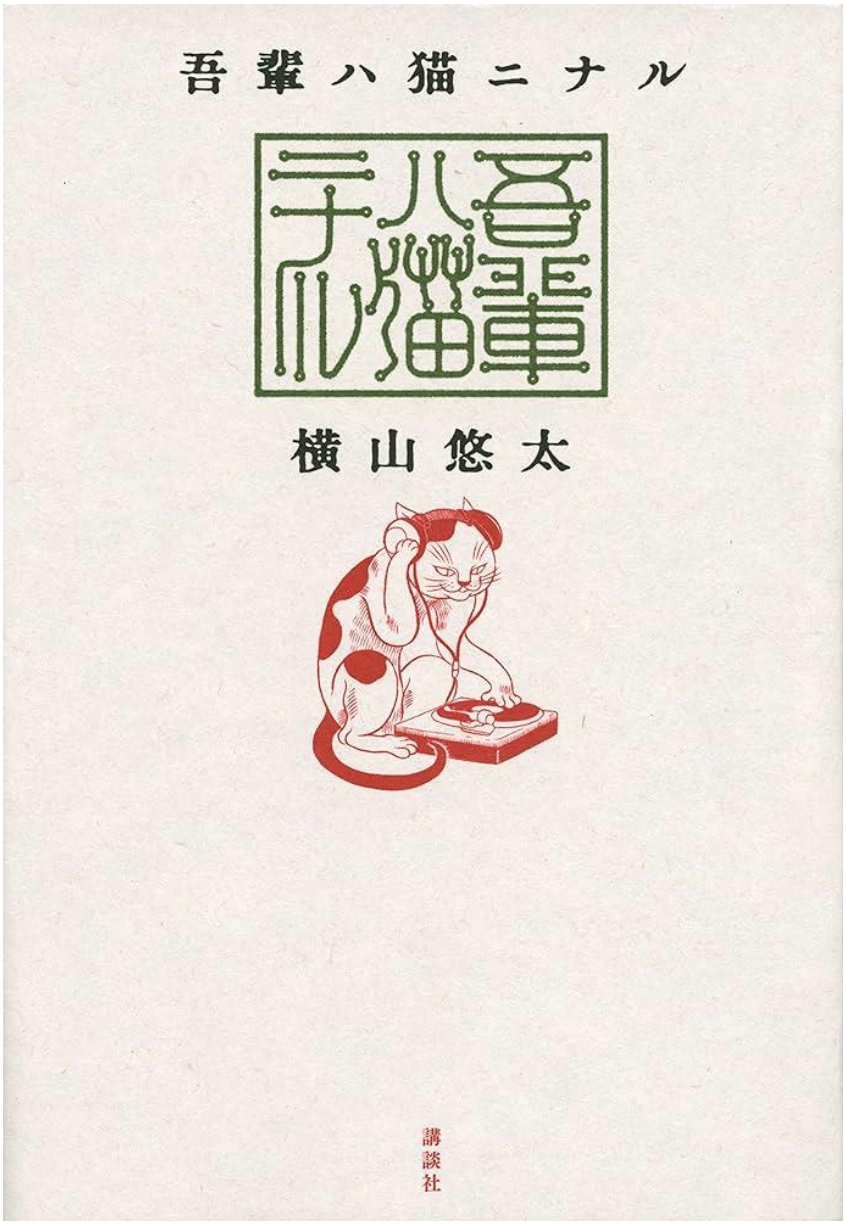

Непростим для сприяння став також роман «Осака» (大阪 Oosaka), Мінакамі Такітаро. Автор походив з Токіо, натомість виправлення у творі виконувала людина, яка жила недалеко від причалу в Осаці. У результаті цього твір сповнений помилок, оскільки певні слова та словосполучення не відповідають осакському діалекту (Гудманян, 2014, с. 28).

Рисунок 1.3. **Твір Канако Ніші Осака**

Слід зауважити, що використання автором тих чи інших діалектизмів опирається на його мовну ідеологію. Ідеологія на думку Стівена Хета (Гудманян, 2014, с. 28), це «самоочевидна ідея і ціль, якої дотримується група щодо ролі мови в соціальному досвіді членів, оскільки вони сприяють вираженню групи».

Діалектизми західного типу широко вживані в японській літературі сьогодення. Як вже зазначено, до західної групи включають: діалекти Кіото, Кобе, Нара, Вакаяма. Також у літературі зустрічаються їх альтернативні назви, як-от: діалекти Едо, діалекти Кансай.

Даний регіон може вважатися літературним осередком, особливо, якщо брати до уваги діяльність місцевого Унівеситету. Науковці Університету Кюшю розробили нейромережу, яка здатна визначати жанр книги на основі її

обкладинки. Дослідники створили чотиришарову конволюційну нейромережу (CNN) та навчили її, використовуючи набір з 137,788 унікальних обкладинок книг з Amazon, які були класифіковані за 20 різними жанрами. У ході експериментів нейромережа продемонструвала точність визначення жанру на рівні 21.9%. Автори наголосили, що це свідчить про можливість класифікації книг на основі дизайну обкладинки, незважаючи на складність завдання.

Цей регіон відрізняється також красою природи бамбукового лісу Арашіяма, двома об’єктами всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, також славиться оленями в живописному парку Нара та червоними брамами храму Фушімі Інарі. Не дивно, що ціле гроно японських авторів писали про ці місця, використовували місцеві словоформи, надихалися та буквально просочували свої роботи місцевим колоритом. Також, безпосередньо район Кюшю є своєрідним літературним осередком.

Як-от твір Канако Ніші «さくら» («Сакура»), авторки, родина якої походить з Осаки. Згідно з Джиджора (2022), діалоги в «Сакурі» написані саме в діалекті Кінкі (Кансай), характерній зокрема Осаці. Більшість слів у творі надруковані хіраганою, замість ієрогліфів, що залишає об’ємний простір для інтерпретацій слова залежно від контексту, в якому знаходяться читачі (рис. 1.3)

Також у творі Нацуме Сосекі «Юнак» віднайдено діалектні елементи не тільки міст Мацуяма та Едо, але й району Кансай загалом, оскільки говір Ійо має спільні з ним риси, що засвідчує перехідність діалектних явищ і різний ареал їхнього поширення. У тексті є діалектний елемент せん (sen), який є досить поширеним явищем у районі Кансай, хоча і вживається також у говорі Ійо. Літературним відповідником цього слова є しない (shinai) «не роблю»: おれは逃げも隠れもせん ［夏目］ (ore wa nige mo kakure mo sen) «Я не збираюся ні тікати, ні ховатися» (Батюк, 2020, с. 2). Через те, що слова належать головному героєві, можна стверджувати, що поява цього діалектизму в його мові спричинена впливом діалектів району Кансай.

Х. Кахьоно пише: «Коли ми перекладаємо цитату на національними мовами, часто слова важко класифікувати, оскільки вони походять зі спільноти оратора чи письменника.» Враховуючи, що японська мова не є офіційною мовою будь-якої іншої країни, японські діалекти ніде не відіграють роль етнічної репрезентації, крім Японії. Тим не менш, японські діалекти, можуть вказувати на асоціацію мовця з регіоном. Діалекти також метаморфозуються на тільки як регіональні, а й подекуди як соціальні одиниці. (Кахьоно, 2020, с.8)

Думка про те, що мова вважається одночасно збірною та особистою, символічною ознакою як групового так і особистого характеру, є доволі поширеною в сучасній науковій літературі. Відповідно, діалекти та діалектизми можуть розглядатися як важливі характеризуючі елементи всередині літератури, японської, зокрема.

1.3. Загальна практика перекладу діалектизмів, що вживаються у літературних творах

Як територіальні, так і соціальні діалекти є надзвичайно затребуваними пластами в мовленні людей. Хоча діалекти переважно існують в усній формі, вони можуть реалізовуватися і в письмовій мові, особливо у художній літературі та публіцистиці. Територіальні діалекти – одна з найпоширеніших форм існування мови. Поліщук Л. (2022) пише, що знання лексики та ідіоматики просторічного та найуживанішого діалектного мовлення є обов’язковим параметром під час вибору спеціаліста-перекладача.

1. Ієрогліфи та логограми: Прикладом може бути ієрогліф «木» (дерево), який може мати кілька значень в залежності від контексту. У перекладі, важливо вибрати правильне значення для даного випадку.

2. Різниця у граматиці: В японській мові, наприклад, існує різниця між політеном («ввічливою») та неформальною граматикою. Слово «行く» (iku)

означає «йти», але більш ввічливий варіант «いく» (iku) використовується в офіційних або формальних ситуаціях.

3. Культурні аспекти: Слово «礼» (rei) в японській мові може означати «ввічливість» або «західні традиції». Перекладач повинен враховувати культурні відтінки цього слова при перекладі.

4. Звучання та фонетика: У японській мові існує багато голосних та приголосних звуків, які можуть бути важко вимовляти для носіїв західних мов. Наприклад, слово «ありがとう» (arigatou) означає «дякую» і має специфічний звук /r/, який відсутній в багатьох інших мовах.

5. Ідіоми та мовні обороти: Японська мова має багато ідіом та мовних оборотів, таких як «猫の額のような場所» (neko no hitai no you na basho), що буквально означає «місце розміром з лоб кота» і використовується для позначення дуже маленького місця.

6. Використання білетералізмів: Деякі іменники, такі як «スーパーマーケット» (suupaa maaketto) залишаються без перекладу в японському тексті, але можуть бути пояснені у виносці для читача.

Висновки до Розділу 1

Ми розглянули поняття «діалект» в контексті японської мови і виділили різницю між стандартною мовою та регіональними діалектами. У цьому розділі ми також навели приклади різниці у вживанні слів в різних регіонах Японії, і підкреслили, що деякі діалекти можуть бути настільки відмінними від стандартної мови, що нерозуміння може виникнути серед носіїв інших діалектів. Це може обмежувати потенційну аудиторію текстів, написаних на регіональних діалектах.

Науковці розглядають різні точки зору на поняття «діалект «. Деякі вважають, що стандартна мова є престижнішою і більшою за розміром, ніж діалект, інші вбачають діалект як рівним за цінністю різновидом мови.

У данному розділі ми обговорили класифікацію діалектів японської мови, розділяючи їх на дві основні групи: діалекти основної частини Японії та діалекти островів Рюкю. Діалекти основної частини Японії поділяються на підгрупи, які відрізняються за багатьма ознаками, такими як фонетика, граматика та лексика.

Слід наголосити на різниці в розповсюдженні «стандартної» мови в різних регіонах Японії. Деякі слова та вирази, що з'явилися в ранніх формах літератури, є більш поширеними на заході Японії та загалом на всьому архіпелазі, тоді як на сході Японії їх вживання не таке поширене. Це вказує на високу щільність використання літературних форм у східних префектурах. Текст першого розділу також вводить поняття «rigen» (сільські слова) та «dogo» (мова землі) для слов, які використовуються лише в конкретних діалектах.

Важливо відзначити, що діалекти в Японії можуть бути настільки різними, що носії одного діалекту не можуть зрозуміти навіть інший діалект. Це може обмежувати потенційну аудиторію текстів, написаних на регіональних діалектах. Ми відстежили, що лексику японської мови зі стилістичного погляду досліджували, зокрема, Асано Нобу, Іноуе Фуміо, Йонекава Акіхіко та Янаґіда Куніо. Так, Асано Нобу вивчав особливості японського просторіччя; Іноуе Фуміо та Йонекава Акіхіко – молодіжний жаргон, а Янаґіда Куніо – розмовну лексику, лексику села, дитячу лексику, а також територіальні діалекти японської мови. Окрім цього, діалектизми досліджено у працях Тоджьо Нісао, Кіндаічі Харухіко, Тачібана Йьоїчі.

Діалектизми часто використовуються, щоб підкреслити місцевий колорит та можуть бути джерелом жаргонної лексики. У мові молоді активно вживаються діалектні слова, особливо ті, що виражають емоції. Молодіжний жаргон характеризується комбінацією декількох діалектів та поєднанням діалектизмів з нормативними словами. Діалектизми в жаргоні використовуються, щоб створити незвичну мову або знайти особливі слова, особливо ті, що вказують на поняття, для яких існують інші слова в нормативній мові.

В цілому, діалектизми західного типу відіграють важливу роль в сучасній японській літературі. Ці діалекти включають Кіотський, Кобейський, Нарський і

Вакаямський діалекти, а також Кансайський діалект. Цей регіон відзначається природною красою, такою як бамбуковий ліс Арашіяма, парк Нара з оленями та храм Фушімі Інарі. Багато японських авторів обирають ці місця як джерело натхнення для своїх творів і використовують місцеві діалекти, щоб передати аутентичний місцевий колорит. Наприклад, у творі «Сакура» Канако Ніші, яка має коріння в Осаці, діалоги написані саме в діалекті Кінкі (Кансай). Велика частина слів у цьому творі відтворено хіраганою, замість ієрогліфів, що залишає простір для інтерпретації слів залежно від контексту читача. Аналогічно, у творі «Юнак» Нацуме Сосекі можна виявити діалектні елементи не тільки міст Мацуяма і Едо, але і району Кансай взагалі. Це свідчить про те, що діалекти можуть мати перехідний характер і розповсюджуватися в різних ареалах. Такі діалектизми додають автентичності і глибини літературним творам і можуть вказувати на вплив конкретних діалектів на мову героїв. Дослідження діалектів в японістиці мають декілька важливих міркувань і застосувань:

1. Пізнання мовної різноманітності: Вивчення діалектів допомагає розкрити багато аспектів мовної різноманітності в Японії. Японські діалекти відрізняються від стандартної японської мови (токійської) у вимові, лексиці, граматиці та інших мовних аспектах. Вивчення цих відмінностей допомагає лінгвістам краще розуміти природу мови та її еволюцію в різних регіонах.

2. Збереження культурної спадщини: Діалекти часто відображають культурні, історичні та соціальні аспекти регіонів, в яких вони вживаються. Вивчення діалектів може допомогти в збереженні та відновленні культурної спадщини та традицій різних регіонів.

3. Літературні аспекти: Діалекти грають важливу роль у літературі. Автори можуть використовувати діалекти для створення реалістичних образів та атмосфери, а також для вираження характерів та емоцій персонажів. Дослідження діалектів у літературі може вказувати на значення певних виразів, образів та мовних засобів у текстах.

Наприклад, в літературі XX століття, якщо досліджувати твори, де автори використовували діалекти, можна розуміти, як це вплинуло на характеризацію персонажів, настрій твору та його зміст. Можна дослідити, які діалекти були популярними в різних регіонах в цей період та як вони репрезентувались у літературі. Крім того, вивчення діалектів в японістиці допомагає розкрити розвиток мови та мовної культури в Японії протягом різних історичних епох.

Усе це свідчить про важливість і різноманітність діалектів у японській літературі, дозволяючи авторам транслювати місцевий характер і автентичність регіонів, що розширює мовну та культурну палітру сучасної японської літератури.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТИЗМІВ У СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

2.1. Академічні традиції вивчення діалектизмів

Дослідження діалектизмів японської мови спирається на необхідність розуміння лінгвістичної різноманітності в межах країни та її впливу на мовну систему. Проблема полягає в тому, як різні діалекти впливають на формування мовленнєвих особливостей, а також як це відображається на культурі (особливо літературі) та соціальних взаємодіях (Wetzel, 2008, с. 21). Вищезазначені аспекти закладають академічну основу для формулювання проблеми.

Вивчення функціонування діалектів у сучасній японській літературі є складним завданням, оскільки воно вимагає глибокого розуміння лінгвістичних та культурних нюансів. Велика різноманітність діалектів ставить перед дослідниками завдання адаптації та тлумачення мовної різноманітності для широкого аудиторію. Однак саме ця різноманітність надає літературі глибокого та унікального характеру, зберігаючи спадок різних регіонів Японії.

Мета більшості досліджень - вивчати та аналізувати діалектизми на матеріалах класичної японської поезії, тож з метою розкриття їх впливу на формування літературної ідентичності та ширших мовленнєвих звичаїв, що є

відображенням діалектного мовлення XX ст; ця робота має нові завдання. Ефективне дослідження має виконати наступні завдання: аналізувати розподіл діалектизмів у різних регіонах Японії, вивчати взаємозв'язки між діалектами та соціокультурними аспектами, визначати основні лінгвістичних характеристик діалектів у різних частинах країни, розглядати вплив географічного положення та історичних подій на формування діалектів, встановлювати впливу діалектів на мовленнєві традиції та лінгво-культурні особливості.

Об'єкт типового дослідження у галузі діалектології - діалекти японської мови, їх структура та особливості використання у мовленні. Предметом дослідження можуть бути взаємозв'язки діалектів та лінгвокультурних аспектів в Японії, включаючи їхній вплив на сучасну мовну систему та соціальні взаємодії. Такі передуючі академічні тенденції впливають на вибір об'єкта та предмета дослідження.

Попередньо з доробку розуміємо діалектизми як лексичні, фонетичні та граматичні відмінності, які характеризують мову певного регіону чи соціокультурної групи; а лінгвокультурну ідентичність як взаємозв'язок мовної та культурної ідентичності особи, визначений мовленнєвими звичаями та лексичними особливостями. Тож дана робота має уточнити ряд головних понять. Соціокультурні аспекти постають у якості взаємодії діалектів з історією, традиціями, релігією та іншими аспектами культури та суспільства. Такий вплив на цю роботу має аналіз попередніх системних досліджень.

Варто зазначити, що соціолінгвістичні дослідження часто включають вивчення соціальних і культурних аспектів використання мови, і у випадку з діалектом Кансай дослідники, можливо, вивчали, як мовний вибір сприяє конструюванню ідентичності та соціального значення в різних контекстах, включно з репрезентацією в медіа. Історіограф Гайнріх П. (2002) пише про початок вивчення мовного життя в Японії в 1930-х роках, це саме в той час, коли академічна лінгвістика в Японії остаточно утвердилася. Її інституціоналізація після поразки у війні була зумовлена політичним і соціальним тиском і виявилася вкрай необхідним імпульсом для подальшого розвитку. Дослідження мовного життя зменшилися протягом 1990-х років, на той час як японська лінгвістика

стала набагато більш інтернаціоналізованою. Соціолінгвістичні дослідження здобули більше прихильників, залишивши місцеву традицію позаду, оскільки вона більше не могла конкурувати з універсальним і міжнародним підходом, який пропонували соціолінгвістичні дослідження.

Вивчення мовного життя, таким чином, розтягнулося приблизно на п'ятдесят років і за цей час дало цінні знання про японську мову. Мабуть, жодна інша лінгвістична традиція, окрім японської, не приділяла такого великого інтересу таким фундаментальним питанням, як, наприклад, скільки слів вимовляється протягом дня або які слова найчастіше вживаються в розмовній мові, газетах, журналах чи радіопередачах. Японська лінгвістика звернулася до лінгвістичного дослідження умовно-дострокового звільнення порівняно рано, намагаючись зрозуміти відмінності в мовленні, беручи до уваги міркування мовця. Мовне життя, однак, мабуть, виявилося найбільш успішним у підвищенні інтересу до японської мови серед японського населення, оскільки не лише зосереджувало увагу на мові в повсякденному житті.

Виявлено, що діалектна лексика у художніх творах відображає етапи мовної еволюції та особливий зв'язок людей із мовою в різних частинах світу. Територіальні та соціальні діалекти грають важливу роль у повсякденному житті, використовуючись підсвідомо та сприяючи збагаченню лінгвістики та усного мовлення.

Діалектологічні дослідження в Японії вже виявили різноманітність лінгвістичних особливостей у різних регіонах. Раніше проведені студії акцентували увагу на лексичних та граматичних відмінностях, але не завжди враховували їхній вплив на соціокультурні реалії. Теперішнє дослідження прагне заповнити цей пробіл, аналізуючи не лише лінгвістичні, а й культурні та ідентичнісні аспекти діалектів японської мови.

2.2. Історія перекладацьких практик діалектизмів

Звертаючись до історії, можемо відслідкувати розквіт перекладацької діяльності на Сході починаючи з XIII ст. Вражаючу активність проявляли у цей

період перекладачі Індії. Виконувалися переклади на майже 300 мов, насамперед із санскриту. Багатими перекладацькими традиціями славилися Корея (з китайської та на китайську мову), Тибет (як правило, в монастирях) і Монголія. Менш різноманітними такі традиції виявилися у Китаї через його культурно-історичні та регіональні особливості.

Відповідно, до середини XX ст. в Китаї практично ніяка література не перекладалася. Схожі тенденції стосувалися й середньовічної Японії. Пізніше, із розвитком перекладацької справи та наук як таких, утворилися цілі перекладознавчі школи, що курували та опікувалися перекладами багатьма мовами світу. На цей час у Німеччині почали функціонувати перекладознавчі школи Брайтінгера (Johann Jacob Breitinger: 1701-1776) та Готтшеда (Johann Cristoph Gottsched: 1700-1766).

Рисунок 2.1. **Перекладознавець Брайтінгер**

Характерною рисою для їхньої діяльності була раціоналістська концепція мови, відповідно до якої різним мовам притаманна загальна, однак неповна перекладна здатність. Основною відмінністю між ними були різні підходи мовної специфіки. Для Готтшеда, який сповідував класичні канони, переклади вважалися якісними лише в тому випадку, коли вони відповідали канонам нормативної поетики. Принципи Готтшеда, запозичені у Г. Вентцкі, підтримали перекладачі Крюгер, Лауб та Й. Шлегель, які намагалися застосовувати діалектизми. Тому він намагався відтворити мовні «Idiotismen» (специфічні слова та синтагми, словоскладання та субстантивацію) для розширення можливостей німецької мови. Натомість, просвітник Брайтінгер відстоював обов'язок перекладача «не відступати від оригіналу ні у вираженні думок, ні за формою «, що дало поштовх адекватному використанню діалектизмів у перекладах багатьма мовами. (Берк, 2015, с.6) Існує низка прийомів та

перекладацьких трансформацій, застосовувані перекладачем при роботі з лексичним складом мови. До таких трансформацій можна віднести:

1. Транскрибування – це запис японського слова українськими літерами.

2. Транслітерацію – спосіб, що дозволяє перекладати оригінальну лексичну одиницю за допомогою літер мови перекладу через відтворення її графічної форми.

3. Калькування – спосіб, що дозволяє перекладати оригінальну лексичну одиницю через заміну складових, що входять до неї. Наприклад, морфеми, слова (стійкі словосполучення), їх лексичні відповідники в мові перекладу.

Наприклад, під час перекладу з японської мови Ф. Пущенка (Жаба з Осаки та Жаба з Кьото) автор ужив «Агій, ади» — діалектизм західних регіонів України, що відповідають висловам: «диви, от тобі маєш». Перекладач Пущенко (1927) спеціально вжив саме такий варіант, щоб якнайближче передати навантаження, адже такі вислови наведено в діалекті Кансай.

4. Скорочення (опущення) – це уникнення перекладу семантично надлишкового слова, які легко відновити з контексту. Транскрибування та транслітерація здебільшого використовуються для перекладу власних назв та інших явищ, відсутніх в українській мові та які є безеквівалентними одиницями. (Бондаренко , 2011, с. 4) Ресурси стають ключовим елементом якісної перекладацької діяльності, адже під час перекладу із японської мови важливо мати доступ до словників, граматик та консультацій з носіями мови. Деякі ресурси, такі як «広辞苑» (Koujien) – великий словник, можуть бути корисні при перекладі.

Висновки з попереднього аналізу покладуть основу для подальших досліджень та визначення стратегій для збору та обробки лінгвістичних даних.

Методологічний підхід, описаний в цьому розділі, послугує каркасом для систематичного вивчення діалектізмів японської мови та їхнього впливу.

Висновки до Розділу 2

Популярні дослідження діалектизмів японської мови має на меті розкриття їх впливу на літературну ідентичність та мовленнєві звичаї, особливо у контексті класичної японської поезії XX століття. Основні завдання дослідження включають аналіз розподілу діалектизмів у різних регіонах Японії, вивчення взаємозв'язків між діалектами та соціокультурними аспектами, а також визначення лінгвістичних характеристик діалектів у різних частинах країни. Об'єктом дослідження є діалекти японської мови, зокрема їх структура та особливості використання у мовленні. Попередньо діалектизми розуміються як лексичні, фонетичні та граматичні відмінності, а лінгвокультурну ідентичність розглядають як взаємозв'язок мовної та культурної ідентичності особи. Наша робота має на меті уточнення цих понять та врахування соціокультурних аспектів у контексті діалектологічних досліджень в Японії.

У XIII столітті на Сході розквіт перекладацької діяльності відзначався активністю перекладачів із Індії, які перекладали на майже 300 мов, зокрема санскрит. Корея, Тибет та Монголія також славилися перекладами. Проте в Китаї та середньовічній Японії до середини XX століття практично не відбувалося перекладання літератури.

З розвитком перекладознавства у Німеччині з'явилися школи, які визначали підходи до перекладу, зокрема раціоналістська концепція мови. Вивчення мовного життя в Японії розпочалося в 1930-х роках, після чого інституціоналізувалося, зумовивши розвиток лінгвістики. Проте в 1990-х роках дослідження зменшилися, і соціолінгвістичні дослідження стали популярнішими. Вивчення мовного життя стало важливим компонентом розуміння японської мови, особливо в контексті соціокультурного впливу. Такі дослідження визначають основу для подальших стратегій вивчення діалектизмів японської мови та їхнього впливу.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІАЛЕКТНОГО МОВЛЕННЯ У ТВОРІ НАКАҐАМІ КЕНДЖІ «МИС»

3.1 Порівняльна характеристика літературних та діалектних одиниць (на прикладі тексту)

«Пристрасть до письма переповнювала мене. Або, краще сказати, я прагнув мати цю пристрасть. Коли хаос, про який говорив Рембо, зростає, я принаймні хочу знайти себе серед інших. Однак, чи доходить цей голос до мертвих і живих? Чи доходить він до читачів?»

— Кенджі Накаґамі, «Мис», післямова.

Згідно з роботою Japanese Dialectology in Historical Perspectives (2002), Кавагуті Ю. периферійні області Японії, що мають нижчі показники використання стандартної японської мови: на півночі – північний край острова Хоншю, а на півдні – острови Кюшю та Окінава. Вказується, що форми, подібні до стандартних, використовувалися з часів японської мови як материнської, але в периферійних районах Японії незалежно вироблялися різні форми, наприклад, різноманітні діалектні форми для слів «викинути» та «бурулька».

Японська література другої половини XX ст. характеризувалася початковою відмовою інтелектуалів у Токіо визнати масштаби страждань пригноблених спільнот, які пізніше стали очевидними. Навіть промислові робітники та мешканці середнього класу району Мінамата були схильні дискримінувати хворих, побоюючись, що їхні вимоги загрожуватимуть процвітанню їхньої спільноти та їхньому способу життя. Починаючи з 1970-х років, періоду, позначеного економічним процвітанням і солідаризацією міського середнього класу, такі письменники-чоловіки, як Фуруі Йосікіті (нар. 1937), Гото Мейсей (1932 - 99), Абе Акіра (1934 - 89) і Курой Сендзі (нар. 1932), досліджують у своїх творах складне внутрішнє життя людей, що живуть у містах та містечках. Найглибший літературний слід у регіоні Кюшю залишив письменник Кенджі Накаґамі, доробок якого ми розглядаємо.

Стандартні форми, що народилися в Кіото (осередку), не були поширені на периферію (реліктові райони), наприклад, різноманітні діалектні форми для «солодкий» та «бабка». Це означає, що в периферійних районах Японії використовувалися набагато старіші форми, ніж ті, які вважаються стандартними, а старіші форми, могли існувати ще до появи японської літературної традиції.

Діалекти Кансай також значною мірою відокремлені у вимові. Зокрема, двоскладові акцентні системи південно–західного району Кюшю можна розділити на дві великі групи. Одна з них – «кагосімський тип», а інша – «нагасакський тип». «Каґосімський тип» характеризується тим, що в кінці акцентної одиниці з'являється спадний тон. З іншого боку, «тип Нагасакі» характеризується тим, що спадний тон з'являється на першій частині акцентної одиниці (Кахьоно, 2020, с. 6).

Різні регіони Японії мають відмінні ставлення до мови. Унікальні вияви також не обйшли стороною діалект Кансай. Проте, досліджуючи сучасну японську літературу, помічаємо і більш чіткі граматичні та лексичні відмінності. На рівні повсякденних інтеракцій такою широко відомою особливістю кансайського діалекту є використання слів baka і aho. У Токіо і перше, і друге означає «дурень», але в кансайському діалекті aho має одночасно відтінки як зауваження, так і ніжності («дурник»), а baka тут набуває значення «повний ідіот». Таким чином, baka в діалектній формі використовується як більш брутальна лайка. А от aho для кансайця — не обов'язково образа.

З граматичної точки зору: змінюється порядок слів у питальних реченнях. З лексичної точки зору: Кансайський діалект відрізняється від загальноприйнятих мовних норм у використанні слів, обмежуючи вживання лише тих лексичних одиниць, що мають суттєве значення в конкретних ситуаціях. Наприклад, в префектурі Окаяма вживання слова «エライ（疲れた» (що означає «втомлений») може бути замінене на «しんどい» (що перекладається як «сумний»). Зауважимо, що подібних прикладів заміни слів не

так багато, і ця практика не є широко поширеною. Цей особливий підхід діалекту Кансай відрізняє його від загальноприйнятих мовних норм. Він акцентує увагу на використанні лише тих слів, які є необхідними для вираження конкретних контекстів (Окумура, 2016). Таким чином, діалект Кансаю відрізняється як від мови місцевого діалекту, так і від загальноприйнятої лексики.

Загалом, прийняття та використання лише необхідних слів вважається нормальною практикою в діалекті Кансай, і вони використовуються незалежно від мови місцевого діалекту та загальноприйнятої лексики.

- Стандартне «ありがとう» – дякую
- Кансайський «ありがとう» – おおきに
- Стандартне «食べる» – їсти
- Кансайський «食べる» – めんどくさげる
- «何をしているの？» – Що робиш?

Такі діалектизми додають автентичності і глибини літературним творам і можуть вказувати на вплив конкретних діалектів на мову героїв. Усе це свідчить про важливість і різноманітність діалектів у японській літературі, дозволяючи авторам транслювати місцевий характер і автентичність регіонів, що розширює мовну та культурну палітру сучасної японської літератури.

Кансайський варіант питального речення – «何しとるの？» – Що робиш? Жителі Кансай використовують розпливчасті або двозначні вирази (Гаол, 2017, с. 22). Різниця між системами перемикання та розщеплення прикметників полягає в тому, як корені прикметників кодуються, а саме, чи вони можуть вживатися як номінальні або дієслівні форми. Наприклад, в діалекті Араґусуку (Міяко, Південний Рюкюань), як показано в роботі Ванга (див. посилання), корінь прикметника може мати суфікс вербалізатора -kar-, який у подальшому має суфікс дієслівної флексії, такий як у слові «taka-ka-tta» , що означає «був високим». Однак той же корінь може мати суфікс -munu, наприклад, «taka-munu» (high-munu), що перекладається як «високий». Форма «munu» вказує на іменну

характеристику, оскільки може вживатися в конструкціях з копулою. Морфема «munu» пройшла процес граматикалізації, у результаті якого іменний корінь «munu» «річ» стає іменно-прикметниковим деривaційним суфіксом «-munu» (Шимоджі, 2022).

Система перемикання прикметників також зафіксована в діалектах Кін та Іхея на Окінаві (Північний Рюкюань, див. Тамамото і Карліно). Як зазначає Камей Такащі (2010) раніше, говірки діалекту Кюшю, такі як Янаґава, показують подібну флуктуаційну модель кодування для обмеженого набору прикметникових коренів. Відмінність між системами перемикання прикметників Рюкюань та Янаґава (Кюшю) полягає в тому, що в Янаґава набір прикметникових коренів, які вказують на феномен перемикання прикметників, є значно обмеженішим і є історичним переходом від іменних прикметникових коренів до віддієслівних прикметникових коренів.

Під час Лінгвістичної Морфемної Аналізу (ЛМА) низка граматичних форм, побудованих на основі або діахронічно інкорпорованих «ar-» (ある), втратила кінцевий «-ru» (る) у дієслівних формах «ar-» (ある) у багатьох відприкметникових форм, див. (18). Також закінчення «-ka» (か), стереотипне для діалектів Кюшю, наприклад, «yo-ka» (よか, «добре»), також походить від вторинного відмінювання прикметникової копули: «yo-karu» (よかる) > "yo-ka» (よか).

Говірка регіону Кюшю відзначаються своєрідністю та відмінностями від стандартної японської мови. Отже, говоримо не лише про діалект Кансай чи Кагощіма, але й про різні говірки в межах регіону, де діалектизми Кюшю є ключовим елементом. накаТаким чином, можна стверджувати, що говірка Кюшю відноситься до діалекту, зокрема Кансай та певною мірою, Кагощіма. Останні складають унікальну лінгвістичну картину південної частини Японії. Питання про науковий консенсус у лінгвістичних дослідженнях завжди може бути складним, особливо коли йдеться про класифікацію говірок та діалектів. У

випадку японських діалектів, існує загальна узгодженість щодо того, що на острів Кюшю поширюються різні діалекти, а кагосімський є одним із них.

Проте, іноді лінгвісти можуть мати різні точки зору на конкретні класифікації чи взаємозв'язки між діалектами. Науковий консенсус може змінюватися в залежності від нових досліджень та підходів у лінгвістиці.

Твір, на прикладі змісту якого, ми будемо розглядати конкретні особливості кансайського діалекту – роман «岬» (Misaki) авторства Накаґамі Кенджі. Накаґамі Кенджі походив із міста Шінгу в префектурі Вакаяма. Район, діалектизми якого найбільше користувався у творі Н. Кенджі, Кюшю, історично був доволі сильно стратифікованим. Мовна культура півдня Японії, зокрема регіону Кюсю (Kyushu), виявляється унікальною через кілька ключових аспектів:

Вживання діалектизмів в південних регіонах полягає у тому, що місцеві жителі активно використовують діалекти у щоденному спілкуванні, урізноманітнюючи свою мовну поведінку та висловлювання. Традиції і обряди Кюшю виражають себе через те, що мова тісно пов'язана з традиціями та обрядами регіону, про що свідчать унікальні вирази та фразеологізми, використовувані під час релігійних чи культурних заходів, таких як Свято Вогню. Культурні впливи на регіон постають як історичні взаємодії з азійськими країнами та християнськими паломниками, тут також помітні впливи різних аспектів азійських мов. Все це призводить до неповторного лінгвистичного враження від південно-західної частини Японії. Збереження традицій тут помітна дотепер, адже мовна культура сприяє збереженню унікальних літературних аспектів місцевої історії та культури.

Рисунок 3.1. **Регіон Кюшю на мапі**

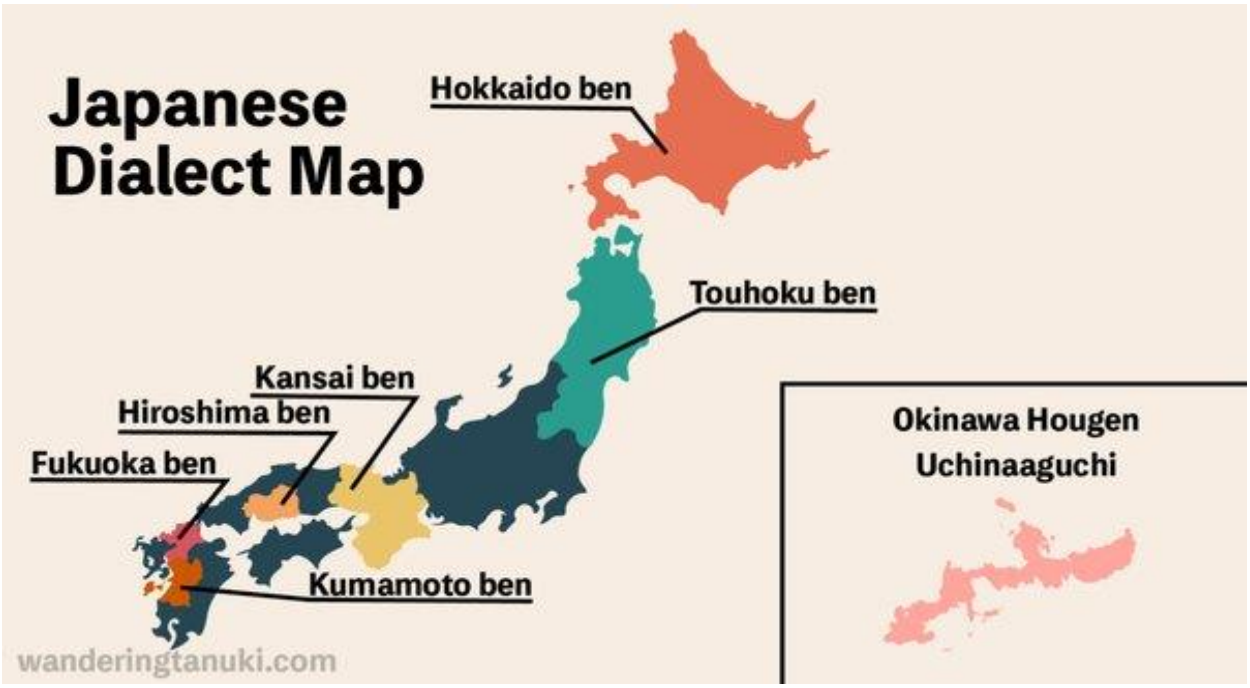

Деякі племена на Кюшу мали щастя мати природні металеві ресурси на своїй території, що додавало їм значну перевагу. Інші вигідно користувалися новими технологічними досягненнями, такими як виробництво шовку, яке розпочалося на Кюшу приблизно з початку нашої ери. Крім того, в цьому регіоні

відбувалися значні розвитки в галузі технологій виробництва скла та металургії. Проте, не всім прошаркам суспільства випадала можливість бути задіяними. Дитинство та юність він провів у районі Кумано, тому більшість героїв його творів розмовляють говіркою шінгу (新宮訛 Shinguu namari), яка належить до діалекту кішю (紀州弁 Kishuu ben).

Рисунок 3.2. **Роман «岬»**

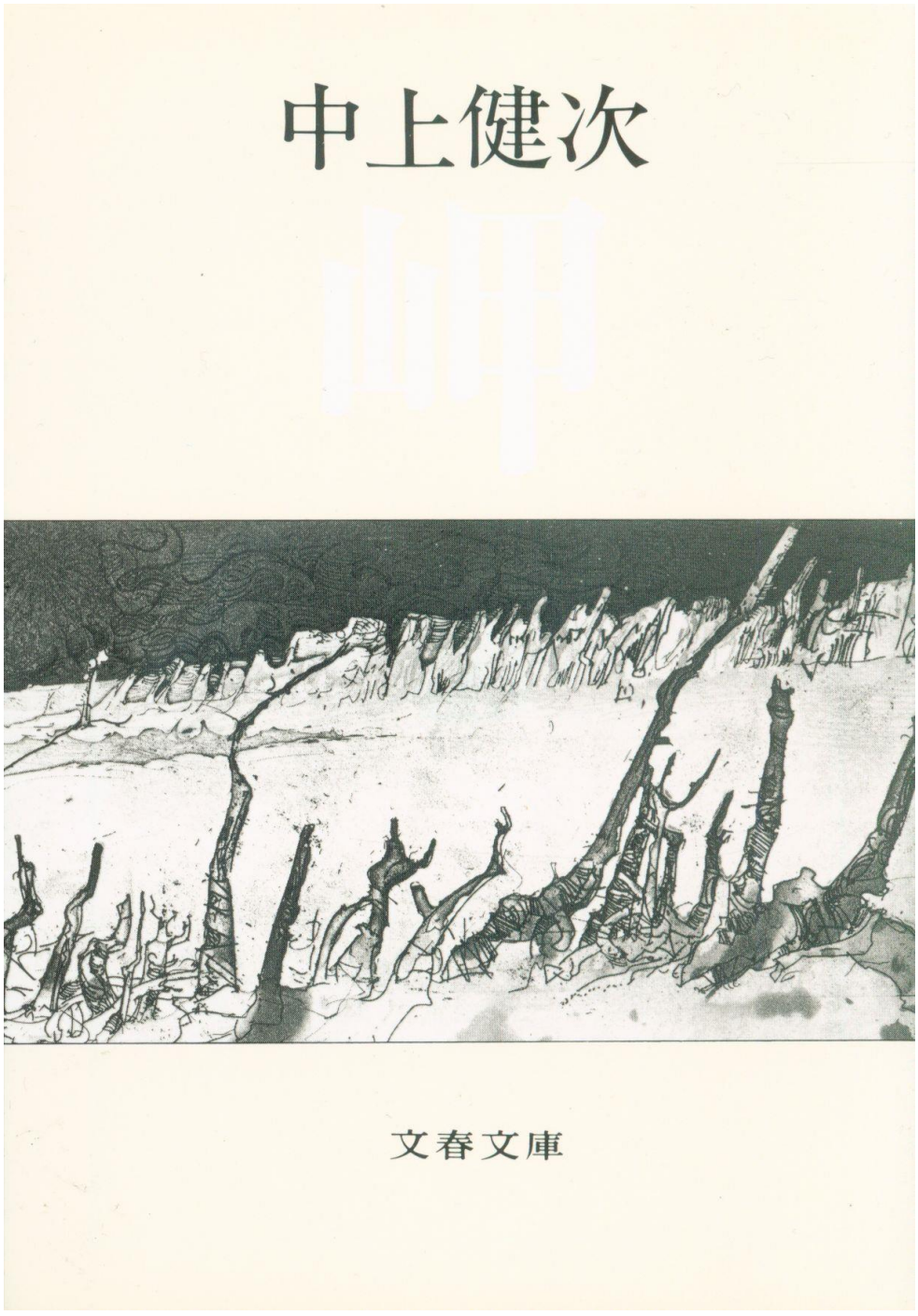

Сучасна назва цього діалекту – вакаяма бен (和歌山弁 Wakayama ben), що в свою чергу належить до кансайського наріччя (関西方言 Kansai hougen). Вплив історії та культури на ці землі залишив відбиток і на місцевій мові. Наприклад, торійський храм Ісібе являє собою історичну святиню, і мова регіону може мати віддзеркалення традицій та звичаїв цього району.

Вимова та акценти: Діалект може мати свої унікальні особливості вимови та акцентів, які відрізняють його від стандартної японської мови. Лексика та граматика: Вакаяма бен використовує свою унікальну лексику та фразеологію. Також може бути відмінності в граматичних конструкціях, які ми розглянемо далі Збереження традицій: деякі високі школи чайної церемонії та інші традиційні практики можуть використовувати Вакаяма бен як частину свого специфічного мовного коду. Вакаяма бен є не лише мовним засобом, але й частиною культурної спадщини цього регіону, яка утримує та передає традиції через мовні особливості. Лексичні відмінності даної говірки дійсно значущі. У «Kishuu ben» для слова «японська» використовується слово «和語» (wago), в той час як у стандартній японській мові це «日本語» (nihongo).

Для слова «привіт» в «Kishuu ben» можуть вживати слово «おっす» (ossu), тоді як у стандартній яапонській мові це «こんにちは» (konnichiwa). «Накаґамі драматизує їхню долю у заголовній історії, яка розповідає про позашлюбного сина, члена роз'єднаної сім'ї, чиї суперечливі почуття до батька зливаються з бажанням самознищення, що неминуче призводить до трагедії» – так пишуть про твір Кенджі у книзі «Сто книг, щоб зрозуміти сучасну Японію» Foundation Nipponica. (Теллє, 2010, с.22)

Через те, що стиль письма Накаґамі насичений діалектизмами регіону Кішю та стосунками між персонажами, які приходять до них на зустріч без жодної причини, читачі без попередніх знань часто опиняються розгубленими. У тексті «Мису» бачимо «はいでやよい» що у кансайському діалекті означає – так, звичайно (замість « で す « використовується « や »). У той час як у стандартній японській мові «はいですよ» – так, звичайно. «そして気づくとし

んちに来ていたんですねはいでやよいという店で女を買います はいこれ全部の女を買いたい女とは妹で妹と体を重ねます最後の文章は声を あげたら風が吹き出てきたお前の間あの父親の俺たちは紛れもない子供だ今 日から俺の体は獣の匂いがする女は声をあげたこんなに涙のように汗の玉が くっついていた今あの男の家が触れると彼は思ったところで». (Накаґамі , 1974, с. 91)

Замість «けれどもないで» у романі використовується «けれどもねえ». «熊手の読み方ですね弟が吸気についてきてもらうっていう子になるほらなんだ かもうあのそれぐらい来て人もいなくて怖いとこなんですよつまりまぁ治安も良く ないそれから出まーすね人をそんなにないから暗くてそうやろうっていうのもある と何が起こるかわからないようなそんなものもあるって言うのもここでちょっとわ かってきますけれどもねえで昭如についてもらってお母さんも家までの道を行く んですねそれぐらい見えるということで家の中が悪くないということ» (Накаґамі , 1974, с. 16).

В романі вживається підсилювальна частка ど do, що відповідає ぞ zo у стандартній мові «あそこに山があるやろ、 あそこに天狗がおると» (Asoko ni yama ga oru yaro, asoko ni tengu ga oru do) «Там є гора, чи не так? І живе на ній тенту!» У творі спостерігаємо також слово «阿呆» (ahou), що вже пригадувалося тут, адже воно існує в основному в районі Кансай (Іполіто, 2020, с. 7).

У фразі «子供の時から, 阿呆やかな, とおもって育ってきたんや,» це слово використовується для вираження особливого характеру або риси особистості та вказівки на певний регіональний вплив у мовленні. Хоча 阿呆 ahou вживають і чоловіки і жінки, але останнім потрібно звертати більшу увагу на це слово, оскільки воно може в певних ситуаціях звучати досить вульгарно. Жінки, в основному, уникають прямого звернення до співрозмовника за допомогою цього слова.

Подекуди, помічаємо слово «一揆» (ikki) , що означає «бунт». Воно постає як діалектний варіант японської мови, вживаний у регіоні Осака та навколишніх

районах в Кансаї. Відмінність між цим діалектним словом та стандартною японською полягає у вимові та лексичному значенні (Іполіто, 2020). Слово «бунт» в стандартній японській мові вимовляється як «暴動» (boudou). Воно означає масові громадські заворушення, виступи або вуличні безлади, які часто супроводжуються насильством та відмовою від влади. (Накаґамі , 1974, с. 70)

Через походження письменника вчені часто інтерпретують літературу Накаґамі як репрезентативну історію Буракуміна. Однак слід зазначити, що ця історія не була відома, коли робота Накаґамі вперше стала загальновідомою в 1976 році як «岬» або «Мис». Фактично, Ето Джун (1932-1999), один із найвпливовіших післявоєнних літературних коментаторів Японії, проголосив Карекінаду кульмінацією сімдесяти років японського натуралістичного літературного вираження. Проте слід приділити особливу увагу мотивації оздоблення твору такою кількістю діалектизмів.

Використання діалектизмів у японській літературі XX століття може бути пояснене декількома мовознавчими аспектами та мотивами:

1. Соціолінгвістичний аспект: Включення діалектизмів у текст сприяє більш точному відображенню мовної різноманітності та соціальних відмінностей серед персонажів. У японській мові існують різні говори та діалекти, і використання відповідних лексичних одиниць допомагає відобразити ступінь освіти, соціальний статус та регіональну належність персонажів.

2. Герменевтичний аспект: Використання діалектизмів є важливим для розуміння тексту, оскільки вони додають глибини та поглиблюють інтерпретацію. Це стосується як розмовної, так і письмової мови, оскільки автори можуть створювати специфічний стиль та контекст для своїх творів.

3. Семіотичний аспект: Використання діалектизмів може мати символічне значення в тексті. Деякі діалектизми відображають національний колорит, регіональні особливості та ідентичність персонажів.

4. Лінгвокультурологічний аспект: Включення діалектизмів сприяє збагаченню тексту культурними та етнографічними аспектами. Вони можуть вказувати на місцеві традиції, особливості та способи життя персонажів.

5. Експресивний аспект: Використання діалектизмів підсилює емоційний вираз та інтонацію тексту. Це допомагає передати настрій, ставлення персонажів та виразити їхні почуття.

Таким чином, використання діалектизмів у японській літературі XX століття служило для створення більш різноманітного, реалістичного та емоційно насиченого тексту, який передавав багатошаровість мовної та культурної спадщини пригноблених соціальних прошарків. Природа написання Накаґамі , спільна з природою постколоніальної літератури, що протистоїть гегемоністській владі дискримінації соціально пригноблених, зокрема буракумінів. Спочатку «Мис» та Карекінада, читалися як розповіді про периферійні нетрі, спільноту Кішу Кумано, однак не вважалися репрезентаціями суспільства Буракумін до 1978 року, тоді як Накаґамі оприлюднив своє походження Буракумін. Визнання цього моменту є критичним під час аналізу основного мотиву письменника для створення тексту. Принаймні у своїх перших опублікованих роботах Накаґамі зосереджується на представленні заглушеного голосу пригноблених, а не на бураку мондаї (проблемах Буракуміна). Звертаючи увагу на головного героя - Акіюкі, можна відзначити, що роман «Мис» становить спробу відтворити його внутрішню боротьбу та еволюцію. Акіюкі, молодий буракумін, стикається зі складними аспектами своєї ідентичності, включаючи незаконне походження та трагічну втрату старшого брата, який скоїв самогубство. Ці події впливають на його душевний стан і спонукають до внутрішньої боротьби. Поступово, протягом трилогії, Акіюкі розвивається як персонаж, намагаючись прийняти свою ситуацію і знайти своє місце в світі. Його спроба інцесту з прийомною сестрою та вбивство останньої стають результатом його внутрішньої боротьби і втрати розуму. Важливо відзначити, що ця трагічна тема і її розвиток в образі Акіюкі відображають складні питання ідентичності та психології героя, які є центральними в цих текстах. Поза цією трилогією, герой

Акіюкі також виступає як ключовий персонаж у різних варіаціях і текстах, що розширюють та збагачують його характер та сюжетну арку.

Більшість попередніх романів про Буракуміна, таких як «Хакай» Шімазакі Тосона (1906, «Порушена заповідь») і «Сейнен но ва» Номи Хіроші (1971, «Коло молоді»), можна читати як романи, присвячені питанням Буракуміна. На відміну від цих письменників, які не належать до Буракуміна, Накаґамі уникає використання терміна Буракумін для зображення маргіналізованих людей. Накаґамі зневажав цей термін, який, як він вважав, регулюється гегемоністською владою уряду, Лігою визволення Бураку та деякими «заробляючими» підрядниками, які сприяли демонтажу хісабецу бураку (райони Буракумін) (Шепельска, 2016, с. 156), включно з його власним місцем народження. Для нього використання цього терміну означає використання тієї ж політичної влади, що й ті, хто розробив післявоєнну політику модернізації. Японіст Іполіто (2020) зазначає, що Накаґамі вважав наративи цих письменників, які не були членами Буракуміна, які займалися питаннями Буракуміна, як зміцнення структури гегемонічного центру.

Аналізуючи текст твору, можна оцінити наскільки широким є спектр діалектизмів, що в ньому присутні. У материкових діалектах японської мови спостерігається характер розщепленої прикметникової системи, який в основному є загальним для більшості діалектів і, можливо, залишається в силі для всіх діалектів. Цей розщеплений характер виявляється у можливості деяких прикметникових коренів кодуватися як дієслівні або іменні форми, з деякими незначними варіаціями залежно від діалекту.

Наприклад, викорситання прикметникових коренів, які можуть бути використані як дієприкметники з часовою флексією, наприклад, «kiree-katta» (красивий – минулий час), або як іменні прикметники разом з дієприкметниками, які йдуть після них, наприклад, «kiree-yat-ta» (красивий - минулий час). Цей феномен розщепленої прикметникової системи, знайдений в материкових діалектах, може варіюватися в межах окремих діалектів, але загалом відображає той самий основний принцип: можливість використання прикметникових коренів як дієслівних або іменних форм в залежності від контексту та

семантичних нюансів. (Шімоджі, 2022, с. 42) Такі корені є важливими саме у говірці Кюшю як частині діалекту Кансай.

Щодо дієслівних основ «音便» (onbin) то у стандартній мові «онбін» використовується для утворення минулого часу, герундія, умовного способу та репрезентатива. Форми на «-u» поділяються в основному між західною та східною японською. Деякі форми використовують приголосні у східній та стандартній мові, тоді як західна японська використовує вокальні варіанти. Однак існує велика кількість варіацій у формах та використанні дієслівних «онбін» стебел в межах західної Японії. Таким чином, для деяких базових дієслів на «-b» та «-m» більшість кансайських провінцій використовують приголосні форми, тоді як західні місцевості на крайньому заході Хоншю і Кюшю використовують вокалічні форми. Для дієслів на «-s» в більшості кансайських провінцій використовується вокальна форма «онбін,» але в Кіото використовується стандартна форма (не-онбін).

Накаґамі Кенджі є надзвичайно цінним у літературному кліматі сучасної Японії. Переглядаючи відгуки та історії читачів Н.Кенджі, стає помітним сильний вплив письменника та його роботи на сприйняття регіону Кумано та Японії в цілому. Причини та характер використання автором роману могли бути різноманітними. Наприклад, використання кансайського діалекту в розмові часто стає способом придати більше живості і приємності комунікації. Результати дослідження Кендзі Томосада (Хіросімський університет) свідчать про те, що це використання діалекту є способом пожвавити бесіду і зробити її більш приємною для всіх учасників. Таким чином, кансайський діалект впливає на стиль спілкування, роблячи його більш динамічним. Це використання діалекту кансай не є новим явищем, і він мав значний вплив на мовну практику ще з ранньомодерного періоду. Згідно з Фуміо Інуе (1999), діалект Кансай визнавався як специфічно забарвлений і використовувався з відтінком національної мови. Згодом, у модерному періоді, він став важливою частиною національного лінгвістичного контексту, вказуючи на специфічний стиль мовлення.

Рисунок 3.2. **Автор роману «岬», Кенджі Н.**

Основний образ людей, які використовують кансайський діалект, асоціюється із людьми, які насолоджуються живою бесідою та розмовами. Відповідно, використання діалектизмів Кансай, зокрема говірки Кюшю може слугувати комунікаційним посилювачем між автором та читачем.

Вищезазначені приклади так само відображені у тексті Н. Кенджі, однак слід розглянути й більш контекстуальні приклади. Наприклад, Накаґамі використовував термін «路地» або «провулок» для позначення дискримінованої частини Кюшу. В японській мові існує декілька слів, що відповідають українському «провулок». Перший варіант зазвичай вимовляється як «小道» (komichi). Однак, Кенджі використав другий – «路地» (roji), вимовляється як ろじ. Це слово означає «пішохідна» бо вузька стежка», і це поняття походить з кансайського діалекту.

Цінність творів Накаґамі нерозривно пов'язана з існуванням дискримінованого племені Шінґу, Кюшю. Для робіт Накаґамі «провулок» «є основою всього, але водночас він постає як місце, наповнене незвичайною силою позбавляти все основи». (Іщікава, 2011, с.15)

«路地» (roji) – це типовий термін, використовуваний в японському садівництві для позначення вузьких стежок, які пересікаються зеленими насадженнями, камінням і водою, створюючи особливу атмосферу і мирне оточення для прогулянок. В цих місцях можна насолоджуватися природою, відчувати спокій і звук води, а також відчувати близькість природи.

Література регіону Кюшу (Kishuu) в Японії має багатий спадок та особливості, які відділяють її від інших літературних традицій. Регіон Кюшу розташований на південному заході головного японського острова Хонсю і включає префектури, такі як Вакаяма, Mie, Нара та інші.

Література Кюшу відзначається такими ключовими рисами:

1. Давні традиції: Регіон Кюшу має глибокі літературні традиції, які охоплюють класичну поезію tanka та haiku. Також характерні місцеві жанри, такі як кішська народна пісня (Kishuu min'you).

2. Літературні фігури: Цей регіон був джерелом натхнення для численних поетів і письменників. Деякі видатні автори з Кюшу внесли значний внесок у японську літературу.

3. Регіональні теми: Література Кішу іноді відображає регіональні теми, природні краси та культурні особливості цього регіону. Відображення місцевої історії та культурного контексту є важливою частиною творчості.

4. Сучасність: У сучасному світі є сучасні письменники та поети з Кішу, які продовжують розвивати літературну спадщину цього регіону через свої твори.

5. Літературні дослідження: Літературні дослідники вивчають та аналізують твори, які виникли в регіоні Кюшу, розкриваючи їхню важливість для розуміння японської літератури загалом. (Гайнріх, 2002)

3.2 Центральний діалектизм «地» та особливості його імплементації в тексті

У стандартній японській мові слово «провулок « вимовляється як «小道» (こみち, komichi). Слово «路地» є японським терміном, який використовується для позначення вузьких вуличок або стежок між будинками. Воно може використовуватися у кількох контекстах, із основним значенням «невелика вуличка» або «провулок» (Ishikawa, 2011, с. 15). Маємо детальніше розглянути походження й ієрогліфи у слові « 路地»: воно складається з двох ієрогліфів: «路 » (читається як «ro « в цьому контексті) означає «дорогу» або «шлях». Слово «地 » (читається як «ji») означає «місце» або «територія». Разом вони утворюють термін, що буквально означає «місце для дороги» або «вуличка». Значення: Зазвичай «路地» вказує на вузькі або маленькі вулички, які можуть знаходитися між будинками в японських містах або містечках. Ці вулички можуть бути такими вузькими, що ними може прямувати лише одна людина та не може проїхати автомобіль.

Дослідимо використання даної лексичної одиниці: діалектизм «路地» (roji) найчастіше використовується для позначення стежки, такі стежечки традиційно знаходяться в японських садах, між чайних будиночків та у старих кварталах, і вони виглядають як маленькі вулички або проходи між будинками. Також, «路地 » може використовуватися в розмовному мовленні як частина опису або напрямку (Окумура, 2016, с. 8), особливо при навігації в складних місцях або при пошуку адреси, що може видатися вкрай непростим навіть для японців. Метафора «провулок» та «стежка» в контексті пошуку адрес у Японії може

служити як потужним образом, що відображає важкість знаходження місць у цій країні, особливо коли йдеться про менш доступні місця.

Рисунок 3.3. **«小道» (провулок у станд. японській мові); «路地» (провулок, у діалекті Кансай)**

При аналізі взаємодії функцій метафори варто розглядати різноманітні форми мовних сутностей і особливості їхньої функціональної дії. Механізм художньої метафори полягає у сприйнятті однієї сутності через призму іншої. Для більш глибокого розуміння художньої метафори важливо усвідомлювати, що вона здатна творити нову, унікальну реальність, а нова метафора може

затемнювати попередні. Вона може введеній сутності надавати подібність. Іноді вона функціонує в особистому досвіді людини. Значення, яке розкривається через метафору, пов'язане з індивідуальним досвідом. Залежно від контексту, метафору можна передати різними способами: повністю, додаванням, вилученням або заміною.

Художня метафора є мовним, когнітивним і культурним явищем, що відрізняється образністю, експресивністю та оригінальністю. (Дячук, Криворучко, 2021). Це окремий варіант реальності, сформований внаслідок взаємодії індивідуальних та загальних, емоційних чинників у свідомості письменника. Створимо художній опис цієї філософської метафори: у місті Японії, де вуличні назви та номери будинків є складним лабіринтом культурних та архітектурних деталей, кожен пошук адреси подібний до подорожі через загадковий світ. Це місце, де «провулок» і «стежка» стають філософськими протилежностями. Провулок – це картина життя великого міста. Вузький і затишний, він викидає губерніяльні назви та номери будинків на другий план. Серед каменів, де маловідомі вузькі доріжки перетинаються зі сміливістю архітектурної спадщини, пошук адреси в провулку стає подібним до пошуку схованого скарбу. Він сповнений таємничих поглядами жителів, що ліниво стежать за вами зі своїми затвореними дверима і злегка нахмуреними виразами обличчя. Стежка – це майже втрачений світ внутрішніх подвір'їв та забутого минулого. Щоб знайти адресу на стежці, потрібно відважитися в гущавині зелених пагорбів і покинутих старих будинків. Тут, серед потайних практик сільського життя, живе спільнота, що залишилася відокремленою від метушливого світу. Вони найчастіше навіть не попадають на офіційні карти, і для тих, хто не є частиною цієї спільноти, стежка здається місцем, яке пережило час.

Таким чином, у світі, де навіть вулиці і провулки можуть виглядати як лабіринти, стежки є справжніми ворожнечими. Вони закутують адреси в таємницю, викидають їх з поля зору, і залишають лише тим, хто наважився вкочуватися у глибини їхнього місцевого життя. Адреси на стежках – це як

скарби, які можна знайти лише тим, хто знайшов внутрішню сміливість і волю досліджувати неспокійні обрії.

Пізніше, у масовій культурі, а саме у аніме «Крила Нічіріна» також фігурує образ провулків, а четверо молодих людей і сім старих жінок стають представниками їх мешканців. Скрізь, де вони проходять, немов виростає «Провулок Кенджі». У тьмяному світлі лише однієї лампочки старі жінки розповідають про різні місцеві легенди, а в молодих людях кров провулків все ще вирує в кожному місті, де вони оселяться.

3.3 Сприйняття діалектного мовлення у тексті роману

Роман можна розглядати як важниву частину літератури другої половини XX століття (nijisseiki bungaku). Твір Кенджі Накаґамі є логічним продовженням потуг Накае Чьоміна (1847-1901), що був першим японським перекладачем творів Жан-Жака Руссо та значним японським інтелектуалом та лідером Руху за свободу і народні права в XIX столітті. Науковець Макнайт також підкреслює великий інтерес Накаґамі до етнографії і те, як вона вплинула на всю його творчість. Накаґамі спирався на величезний архів риторики бураку, включно з «Маніфестом Суйхейша» 1922 року, а також використав власні польові дослідження, щоб створити своє бачення роджі – гетто бураку. Яке він ніколи не називав «бураку» безпосередньо. «あらためて問うしかないわけです。＜日本＞と＜私＞は、どうつながるのか。重 なっているのか、切れているのか。私の書くのは＜日本＞なのか。私は＜日本 人＞なのか。そう問 うわけです。(У нас немає іншого вибору, окрім як запитати ще раз. Як пов'язані між собою Японія та я? Вони перетинаються чи розриваються? Чи пишу я про Японію? Чи є я японцем? Ось що я запитую себе).» Ця цитата висловлює думки про поєднання особистої ідентичності з національною ідентичністю Японії. Автор роздумує про те, як вона пов’язана з країною та чи вона вважає себе японцем

повною мірою. Зв‘язок країни та автора, етносу та його літератури у цьому випадку помітний з обох перспектив: як читата, так і письменника.

Справді, Японію часто розглядають як країну з відносно однорідною культурою і населенням, проте література XX століття розкриває багато аспектів соціальної різноманітності та соціальної нерівності в цьому суспільстві. Буракуміни – це одна з численних соціально незахищених груп в Японії, і їхній досвід дискримінації та соціальної відокремленості став предметом літературного вивчення та враження відомих японських письменників.

Буракуміни - це група людей, які стали жертвами історичної соціальної дискримінації в Японії через своє походження, сільське походження або просто через звичайну нерівність. Ця соціальна нерівність проявлялася в тому, що буракумінам було важко отримувати доступ до освіти, займати важливі посади в суспільстві і взагалі бути повноправними членами японського суспільства.

Багато відомих японських письменників у своїх творах висвітлюють цю проблему і розкривають життя та страждання буракумінів. Наприклад, літературні твори Такео Хіра, Накаґамі Кенджі і Риуносуке Акутагава надають глибокий інсайт у життя та страждання цієї соціальної групи. Їхні романи, оповідання та поезія показують боротьбу буракумінів за свої права та гідність.

Було зроблено безліч спроб покращити ситуацію для буракумінів у Японії. Наприклад, були прийняті закони про рівність та антидискримінацію. Проте, попри ці заходи, дискримінація та відчуженість буракумінів існують і досі. Ця проблема залишається актуальною, і її вирішення вимагає подальших зусиль і змін у суспільстві та відносинах між різними соціальними групами. Література XX століття грає важливу роль у привертанні уваги до цієї проблеми та висвітленні її в літературних творах. Хоча Японію часто розглядають як однорідну культуру, література XX ст. демонструє, що це не так. Буракуміни – це лише одна з численних соціально незахищених груп у суспільстві Японії. Було зроблено безліч спроб позбавити їх цього виду дискримінації, але поки що ніщо не змогло повністю вирішити цю багаторічну проблему.

Блогер Юката Момояма (2021) пише: «10 代後半から 20 代半ばまで 本を読みまくっていた頃同郷の中上健次にハマり唯一全集を持っている作家で その中上から 白浜でストップしていた 紀南地域への興味をもらい行ったのが最初です 和歌山には他にも火祭りがありそれぞれが 本当の火祭り。と呼ばれています(В епоху підліткового віку та до середини двадцятих років, під впливом інтенсивного читання літературних творів, я став прихильником творчості неперевершеного Кендзі Накаґамі, єдиного автора із повним зібранням його творів. Власне відомість про автора посилила мій інтерес до Кунанського району, зокрема до місцевості Сірахамі, котра, за словами автора, здобула славу справжнього фестивалю вогню)». Він наголошує, що прибув до Кумано, адже захоплювався творами Накаґамі . (Момояма, 2021, блогпост). Момояма вказує, що завдяки цій цікавості він побачив фестиваль вогню 那智の田楽 (Nachi no Hi) у префектурі Вакаяма – один з найвидовищніших фестивалів вогню у світі.

Джюн Ето (2019) висловлює відкрите захоплення твором «Мис», пишучи: Тут немає інтелігентних людей, але немає і тіньових персонажів, які з'являються в останніх літературних журнальних романах, де важко сказати, живі вони чи мертві. Вони явно живі, і їхня любов і ненависть, їхнє горе і радість дуже чітко відкриті читачеві (ここには知的な人間は一人も登場しないが、さりとて近頃の文芸雑誌 小説にしょっちゅうあらわれるような、生きているか死んでいるのか判然としない 影の如き人物も登場しない。彼らは明確に生きており、その愛憎も、哀歓も、き わめて明晰に読者に対して開かれている) (Ето, 2019, блогпост).

У своєму літературному огляді, який зазвичай обговорює три або близько того вірші, він відділяє увагу саме на цьому творі, надаючи йому особливу вагу. У своїй рецензії він зауважує, що «Мис» виділяється тим, що в ньому немає жодної розумної людини, але в той же час відсутній і той тип тіньових персонажів, які часто зустрічаються в сучасних романах і можуть бути важко визначити, чи вони живі, чи мертві. У романі «Мис» ці персонажі чітко

відображені і відкриті читачеві, а їхні емоції, як любов і ненависть, печаль і радість, відчуваються дуже живо.

Слова Іссея Такахащі (2012) також висловлюють схвалення і захоплення твором, вказуючи на великий талант пана Накаґамі, який приніс у світ таку потужну роботу: «Я дуже радий, що пан Накаґамі, великий талант, приніс світові такий потужний твір, який вражає в саме серце його істоти». (大器中上氏が、自己の核心をうがち得た、このような力作を世に問うたことを心から喜びたいと思う).

Аналізуючи цитовані відгуки та сприйняття роману, можна відзначити, що привернення уваги до твору та підвищення інтересу до місць, які він описує, може бути пов'язане з різноманітністю діалектизмів у ньому та структурою самого роману. Відгук блогера Lee Ya Kaa підкреслює важливу роль літератури у формуванні інтересу до певного регіону. Він став прихильником творчості Кендзі Накаґамі , що відбулося під впливом інтенсивного читання його творів. Це свідчить про те, як література може впливати на сприйняття та інтерес до певних місць та культурних аспектів, які описані в творах. Відзначимо, що сам Кенджі Накаґамі також був автором, який активно використовував мовні особливості та діалектизми, що внесло певну глибину та автентичність у його твори. (Ya, 2021, блогпост).

Джюн Ето (2022) підкреслює особливості роману, де відсутні інтелігентні персонажі та тіньові фігури. Такий підхід може бути пов'язаний з місцевими діалектизмами, які в романі відображені живо та автентично, створюючи реалістичний зв'язок з персонажами. Самі персонажі у романі відображені зі своїми почуттями, що є дуже виразним та чітким. Це може відзначати важливість діалектів у створенні реалістичного образу світу та персонажів. Використання діалектизмів у романі є цитатним. «Цитатне» використання діалектизмів, як ми вже зазначали у першому розділі, це таке використання, під час якого письменник вводить останні як елемент іншого стилю і читачі відчувають, що це мова героїв. Слова Іссея Такахащі підкреслюють великий талант автора та

враження, які роман викликає у читачів. Він зазначає, що роман вразив його серце та істоту, що може бути пов'язано з автентичністю, яку додають діалектизми та реалістичний опис життя персонажів.

Усі ці відгуки підкреслюють, що різноманітність діалектизмів у романі та їх живе відображення додають глибину та автентичність твору, що робить його цікавим та захоплюючим для читачів.

Висновки до Розділу 3

Мова роману насичена діалектизмами, зокрема діалектом вакаяма бен (和歌山弁 Wakayama ben), який належить до кансайського наріччя (関西方言 Kansai hougen). Діалектні особливості регіону Кішю і стосунки між персонажами у романі роблять сприйняття для читачів, не ознайомлених із цим діалектом, вимагають попередньої адаптації. Зокрема, у тексті роману зустрічаються такі діалектні елементи, як «や» замість «です», що означає «так, звичайно», або «けれどもねえ» замість «けれどもないで». Також використовується підсилювальна частка «ど do», що відповідає «ぞ zo» в стандартній мові. У романі зустрічаються слова, що мають своєрідне вживання в діалекті, наприклад, «阿呆» (ahou), що вказує на особливий характер або риси персонажів та свідчить про регіональний вплив у мовленні. Персонажі використовують слово «一揆» (ikki) замість стандартного «бунт», що є діалектним варіантом і вказує на регіональні особливості.

Особливу увагу заслуговує образний діалектизм «路地,» який використовується в романі для позначення вузьких вуличок або стежок між будинками. У стандартній мові це поняття виражається як «小道» (こみち, komichi). Діалектизм «路地» створює аутентичну атмосферу роману та надає йому реалістичної виразності. Автора мотивує до вживання діалектизмів ряд аспектів:

1. Поліфонія і реалізм: Використання діалектизмів дозволяє письменникам більш живо і реалістично передавати мовну різноманітність та аутентичність діалогів та ситуацій. Різні персонажі можуть використовувати різні діалекти або говорити мовами, типовими для їхнього регіону чи соціокультурного контексту.

2. Характеризація персонажів: Використання діалектизмів допомагає характеризувати персонажів і надавати їм індивідуальний стиль мовлення. Різні діалекти можуть вказувати на соціальний статус, освіту, регіональне походження і навіть вік персонажа.

3. Регіональний колорит: Використання мовних особливостей конкретного регіону, таких як діалектизми, допомагає створити регіональний колорит у тексті. Письменники можуть відобразити місцеву атмосферу, природні особливості та культурні реалії через мову.

4. Експресивність та інтонація: Діалектизми можуть надавати тексту особливу експресивність та інтонацію. Вони можуть виражати емоції персонажів та підсилювати враження від діалогів.

5. Засіб для висміювання: Іноді діалектизми використовуються з метою гумору або сатири. Вони можуть надавати ситуаціям комічний вимір та підсилювати комічність діалогів.

Усі ці мотиви об'єднуються в одній загальній ідеї — створити більш реалістичний, різноманітний та живий текст, де мова служить засобом передачі характерів персонажів, атмосфери та глибини сюжету. Лінгвістика завжди взаємодіє з діалектною лексикою, що сприяє формуванню нових тенденцій норм мовлення. Використання діалектної лексики у художніх творах розшаровує їх та дозволяє лінгвістам вивчати різні аспекти мови, що вони відображають. Досліджено, що діалектизми можуть служити засобом спілкування для певних груп людей в регіонально визначених територіях, а їхнє використання може впливати на еволюцію мови.

Виявлено, що діалектна лексика у художніх творах відображає етапи мовної еволюції та особливий зв'язок людей із мовою в різних частинах світу. Територіальні та соціальні діалекти грають важливу роль у повсякденному житті, використовуючись підсвідомо та сприяючи збагаченню лінгвістики та усного мовлення.

ВИСНОВКИ

Ми дослідили поняття «діалект» у контексті японської мови та визначили відмінність між стандартною мовою та регіональними діалектами. В цій роботі ми також подали приклади різниці у використанні слів у різних регіонах Японії та підкреслили, що деякі діалекти можуть бути настільки відмінними від стандартної мови, що нерозуміння може виникнути серед носіїв інших діалектів. Це може обмежувати потенційну аудиторію текстів, написаних на регіональних діалектах. Ми вивчали діалектну мову в контексті загального мовознавства, включаючи дослідження Кочєргана Михайла, Семчинського Станіслава, Кавагуті Юджі та ін.

Науковці мають різні точки зору на поняття «діалект». Деякі вважають, що стандартна мова має вищий статус і більший обсяг, ніж діалекти, тоді як інші розглядають діалект як рівноцінну форму мови.

У цій роботі ми обговорили класифікацію діалектів японської мови, розділяючи їх на дві основні групи: діалекти основної частини Японії та діалекти островів Рюкю. Діалекти основної частини Японії поділяються на підгрупи, які відрізняються за багатьма ознаками, такими як фонетика, граматика та лексика.

Ми обговорили діалекти та інші лінгвістичні аспекти, пов'язані із японською мовою та літературою. У розділі 1 ми розглянули теоретичні аспекти діалектології, включаючи поняття діалекту, його класифікацію та можливості використання діалектів у літературних творах. Зазначили, що діалекти дозволяють відтворювати регіональний колорит і глибше розкривати персонажів. У розділі 1 ми досліджували японські діалекти та їх відмінності від стандартної японської мови. Зазначено, що японські діалекти поділяються на материкові та діалекти Рюкю, і материкові діалекти можуть відрізнятися відмінними характеристиками та акцентами. В цьому контексті були введені поняття «риген» та «доґо» для слів, які використовуються в певних діалектах. У частині 3 ми провели практичне дослідження використання діалектів в тексті романів, зокрема, у романі «Мис» Кенджі Накаґамі . Висвітлено особливості

кансайського діалекту та діалектів, характерних для регіону Кюшю. Розглянуто контраст між стандартним і діалектним вживанням, включаючи лексику та граматичні конструкції. Ці матеріали розкривають важливі аспекти діалектології, відзначаючи роль діалектів у японській літературі та культурному спадку. Дослідження діалектів допомагає глибше розуміти мовленнєву різноманітість та багатство японської мови.

Важливо відзначити різницю у поширенні «стандартної» мови в різних регіонах Японії. Деякі слова та вирази, які з'явилися в ранніх формах літератури, є більш поширеними на заході Японії та загалом на всьому архіпелазі, тоді як на сході Японії їх вживання не так поширене. Це свідчить про високу щільність використання літературних форм у східних префектурах. Текст першого розділу також вводить поняття «rigen» (сільські слова) та «dogo» (мова землі) для слів, які використовуються лише в конкретних діалектах.

Діалекти в Японії можуть бути настільки різними, що носії одного діалекту не можуть зрозуміти інший діалект. Це може обмежувати потенційну аудиторію текстів, написаних на регіональних діалектах. Ми досліджували лексику японської мови зі стилістичного погляду, включаючи роботи Асано Нобу, Іноуе Фуміо, Йонекава Акіхіко та Янаґіда Куніо. Асано Нобу вивчав особливості японського просторіччя; Іноуе Фуміо та Йонекава Акіхіко досліджували молодіжний жаргон, а Янаґіда Куніо аналізував розмовну лексику, лексику села, дитячу лексику і територіальні діалекти японської мови. Діалектизми також вивчалися у працях Тоджо Нісао, Кіндаічі Харухіко та Тачібана Йьоїчі. Діалект Кансай є істотним прикладом різниці у вимові та мовному вживанні японської мови, і він значно відрізняється від стандартного мовлення. Цей діалект відзначається багатьма особливостями, які роблять його цікавим об'єктом для дослідження мовознавців. Форми «音便» (онбін) у японській мові відрізняються між східною та західною мовними групами, а також між стандартною та кансайською мовами. У стандартній мові не використовується форма «-u» онбіну для прикметникових дієслів, але це є характерним для кансайської та Кюшю.

Однією з ключових характеристик Кансайського діалекту є акцентна система, яка відрізняється від акцентів в інших регіонах Японії. У південно-західному районі Кюшю, також як і в Кансаї, існують дві великі групи акцентних систем: «кагосімський тип» і «нагасакський тип». «Кагосімський тип» характеризується тим, що спадний тон з'являється в кінці акцентної одиниці, тоді як «нагасакський тип» відрізняється тим, що спадний тон виникає на початку акцентної одиниці. Ці відмінності у вимові мають важливе значення для розуміння мовного різноманіття в Японії.

Діалектизми часто використовуються для підкреслення місцевого колориту і можуть стати джерелом жаргонної лексики. У мові молоді активно використовуються діалектні слова, особливо ті, які виражають емоції. Молодіжний жаргон характеризується комбінацією декількох діалектів та поєднанням діалектизмів з нормативними словами. використання даної лексичної одиниці: діалектизм «路地» (roji) найчастіше використовується для позначення стежки. Ці стежечки традиційно знаходяться в японських садах, між чайних будиночків та у старих кварталах. Вони нагадують маленькі вулички або проходи між будинками і мають особливий характер. Ці «路地» є частиною специфічного японського культурного ландшафту, які витримали випробування часу і зберегли свою історію.

Більше того, текст підкреслює велику кількість діалектизмів у японській мові. Діалектизми – це слова або вирази, які характерні для певного діалекту або регіону і відрізняються від стандартного мовлення. Наприклад, «はいですよ» є нормативним виразом і означає «так, звичайно» у стандартній японській мові, тоді як «はいでやよい» є діалектизмом і використовується в кансайському діалекті для вираження того самого значення. Такі різниці у словнику вказують на різноманітність мовлення в різних регіонах Японії.

За межами цих прикладів, текст також ілюструє використання підсилювальних часток, які можуть змінювати тон та виразність висловлювання. Наприклад, частка «ど» (do) в даному контексті додається для підсилення виразу

та створення питання, що допомагає виразити переконаність або невпевненість спікера.

Крім цього, текст акцентує важливість лексеми «路地» (читається як «roji»), яка є характерною для діалекту Кансай, говірки Кюшю. Це слово вказує на вузькі вулички або стежки між будинками, які мають важливе значення для спільноти та зберігають свою історію та специфічний характер. Ці «路地» стають собою частиною культурного спадку та становлять собою втрачений світ внутрішніх подвір'їв та минулого. У світі, де навіть вулиці можуть виглядати як лабіринти, «路地» (roji) стають місцями ворожнечі, доступними лише тим, хто має відвагу досліджувати глибини місцевого життя.

Роман Накаґамі Кенджі, де розглядається внутрішня боротьба головного героя, Акіюкі, з його ідентичністю та трагедією втрати. Книга акцентує на його еволюції та внутрішній боротьбі, вражаючи темами інцесту та вбивства. Виявлено, що діалектна лексика у художніх творах відображає етапи мовної еволюції та особливий зв'язок людей із мовою в різних частинах світу. Територіальні та соціальні діалекти грають важливу роль у повсякденному житті, використовуючись підсвідомо та сприяючи збагаченню лінгвістики та усного мовлення. Актуальні течії використання діалектів у літературі підкреслюють стилістичну функцію діалектної лексики в лінгвістиці. Автор за допомогою діалектизмів не просто розширює емоційно забарвлений контекст у своїх творах, а й демонструє:

- регіональну ідентичність та історичний контекст. Діалекти у літературі відтворюють регіональні особливості, акценти та лексичні особливості. Використання мовних варіантів пов'язане з багатовіковою історією розвитку говорки Кюшю та відображає зміни в її використанні протягом часу.

- художній вираз. Письменник використов діалектизми для досягнення художньої експресії та створення атмосфери. Це дозволило йому передати емоції, створюючи особливий настрій чи автентичність оповіданої історії головного героя Акіюкі.

- виклик для читача та інтерактивність: Включення діалектів створює виклик для читача, особливо для тих, хто не є носіями мови. Це створює інтерактивність та сприяє глибшому розумінню контексту та атмосфери твору.

- повагу до мовної спадщини та традицій: Використання діалектів у літературі може бути спрямоване на збереження мовної спадщини та підтримку традицій регіональних говорів.

Аналізуючи діалектні лексеми у творі «Мис» Накаґамі Кенджі, виявлено, що вони виконують різні функції, включаючи пізнавальну, стилістичну та етнографічну. Ці діалектні вирази відтворюють азійські мотиви та реалії 20-го століття, надаючи твору особливий колорит та передаючи ключові аспекти життя японських буракумін, такі як конфлікт поколінь та традиційні обряди. Діалектизми додають тексту глибину, відтінки і автентичність, що сприяє глибокому зануренню в психологію персонажів та їхній світ.

АНОТАЦІЯ

日本語における方言の働き (中上健次「岬」の著作に基づく）

日本語学の修士論文　目的 日本語の方言が文学作品の中でどのように機能するのか、その特徴を明らかにする。調査方法： 方言の構造における相互関係を分析し、方言の地位と機能を決定する。方言の地位と機能の決定．調査方法： システム機能法–日本語方言の構造における相互関係の分析、方言の状態、機能の決定。理論的　予言的方法–現代日本語における方言の機能と役割のさらなる発展への提言。モデル化の方法–方言の分裂のパターンを特定するための日本語の個々の方言の理論的モデルの開発。形式的　論理的–機能構造と方言の役割の科学的解釈におけるデータ矛盾の同定。

統合の方法とは、個々の弁証法的な表出と、民族集団の言語の他の存在形態、およびそれらの相互作用を組み合わせるための基準を作ることである。

分析の方法は、ウクライナと外国の学者の科学的概念の研究である。研究の妥当性 現在の言語動向とグローバル化を考慮すると、方言の研究は、どの方言が存続し、関連性があるのか、また、どのような要因が方言の保存や消滅に影響を与えているのかを明らかにするのに役立つ。これは言語学者、言語実務家、日本語・日本文化愛好家にとって重要である。

方言の研究は、さまざまな方言が生まれ発展してきた日本のさまざまな地域の文化的・歴史的背景を理解する機会を与えてくれる。このことは、異なる地域の言語的特徴や、文化遺産との相互関係を研究・分析することを可能にする。このような方言の違いを理解することは、日本語と日本文化の多様性をよりよく理解することにつながります。

第 1 章

現代言語学における方言の理論的研究

1.1 科学文献における方言の概念，方言の分類

1.2 方言、文学作品における方言使用の可能性

1.3 文学作品における方言の一般的な翻訳方法

日本語における「方言」の概念を定義し、標準語と地方方言の違いを強調する。

標準語と比較した方言の威信と価値に関する相反する見解を含め、「方言」の概念に関する異なる視点を考察。

日本の方言を本土方言と琉球方言の 2 つに分類し、さらに本土方言を特徴の異なる小グループに分類した。著者らは、日本の各地域における「標準語」の分布の違いと、東部の県における文語体の密度の高さを強調した。特定の方言でのみ使用される言葉について、「りげん」（地方の言葉）と「どご」（土地の言葉）という概念を導入した。日本の方言は、ある方言の話者でさえ他の方言を理解できないほど異なることがあり、地方の方言で書かれた文章の読者が限定されることがあると説明。

私たちは、日本文学における方言の使用と、俗語の語彙の源としてなど、地域色を伝える上での方言の役割について言及した。

日本の方言を使い、適切に翻訳することの特殊性が強調された。- 日本語における方言の翻訳方法を検討し、その一般的な手法を分析する。第2章: 現代言語学における方言研究の方法論的基礎

第 2 章

2.1 方言研究の学問的伝統

方言研究の学問的伝統に関する詳細な調査を行うことで、方言研究の進化とその背後にある理論的な概念を明らかにする。方言学がどのように発展し、異なる学派が提唱してきた理論的なアプローチに焦点を当て、これらのアプローチが現代の方言研究にどのように影響を与えているかを検証する。学問的伝統の変遷に注目し、それが日本語における方言の研究に与えた影響を具体的に探究する。

2.2 方言の翻訳実践の歴史

方言の翻訳において歴史的にどのような実践が行われてきたかを明らかにすることで、方言が文学作品や他の文化的なコンテキストでどのように取り扱われてきたかを理解する。歴史的な翻訳実践の変遷をたどり、特に文学作品における方言の翻訳がどのような問題や挑戦に直面してきたかを探究する。また、これらの歴史的な事例が現代の翻訳実践にどのように影響を与えているかに焦点を当てる

第 3 章

中上健次『岬』における方言の実践的研究

3.1 文語単位と方言単位の比較特性（本文を例に）

3.2 中心方言「地」と本文におけるその運用の特殊性

3.3 小説本文における方言音声の認識

本稿は、日本語における関西弁の主な特徴を強調し、日本語のさまざまな地域的変種の文脈における方言の使用について調査するものである。小説の本文で広く使われている方言の一つである関西弁は、アクセント体系の違いによって特徴づけられ、「鹿児島型」と「長崎型」はアクセント単位の異なる部分に下降調をつけて区別される。九州地方特有の言葉や表現で、標準語とは異なる方言の使い方を研究した。日本の文学テキストにおける方言の特徴と機能を分析した。

語彙や文法構文を含め、標準語用法と方言用法の対比を例示した。さらに、方言における形容詞の分割システムの重要性を指摘し、「路地」のような特定の語彙が共同体やその文化遺産の象徴的な構成要素として重要であることを強調した。要約すると、このテキストは方言と方言論というレンズを通して、日本語の言語の豊かさと多様性の重要な側面を考察している。

このテキストは、日本語における標準語と方言の用法に焦点を当て、語彙や文法構文の対比を通じてその違いを探求しています。例えば、標準語用法と方言用法の違いを示す一例として、特定の表現や言い回しを挙げ、それによって方言独特の表現がどのように文脈によって形成されるかを掘り下げています。

また、方言における形容詞の分割システムの重要性についても触れられています。形容詞の変化や結びつきによって、方言は特有の言語特性を持ち、その地域の文化や共同体のアイデンティティに影響を与えていることが指摘されています。この分野での調査や理解の深化が、方言の保存と研究に寄与することが期待されています。

さらに、「路地」のような特定の語彙が共同体や文化遺産の象徴的な構成要素としてどのように重要であるかに焦点を当て、その語彙が言語を通じて地域の独自性や歴史を伝える手段としての役割を果たしていることが強調されています。このような言葉の重要性を理解することは、方言や地域言語の保存と継承において不可欠です。

総じて、このテキストは方言と方言論の視点から、日本語の言語の多様性と豊かさを考察し、言語が文化やアイデンティティを形成し、伝える上での役割を浮き彫りにしています。

この研究は、方言がどのように文学作品において言語表現の豊かさをもたらし、その特徴がどのように描写されるかを明らかにすることを目指しています。方言が言語の多様性や文学の魅力にどのように寄与しているかを理解することは、日本語学において重要な一歩となるでしょう。

日本の言語多様性についての興味深い研究により、本土方言と琉球方言の二つに大別し、本土方言をさらに異なる特徴を持つ小グループに細分化した。研究者たちは、日本の異なる地域における「標準語」の分布における違いや、東部の県での文語体の密度の高さに焦点を当て、地域ごとの言語使用の違いを強調しています。
特に注目すべきは、特定の方言でのみ使用される言葉に関する議論で、「りげん」（地方の言葉）と「どご」（土地の言葉）といった概念を導入した点です。これにより、地域ごとに独自の言語表現が形成され、地元の文化や環境に根ざした独自の言葉が生まれていることが示唆されています。

研究は、ある方言の話者ですら他の方言を理解できないほど異なることがあるため、地方の方言で書かれた文章が限られた読者層に制約される可能性があると説明しています。この文化的・言語的多様性が、日本の方言のリッチネスと複雑さをさらに浮き彫りにしています。

最後に、ある方言の話者ですら他の方言を理解できないほど異なることがあるため、地方の方言で書かれた文章が限られた読者層に制約される可能性があるという指摘は、方言の持つ言語的多様性の重要性を強調しています。これらの研究結果は、日本の方言がもたらす言語的な豊かさと複雑さに新たな光を当てています。
さらに本文では、日本語には弁証法が多いことが強調されている。 たとえば、「はい」は標準語で「はい、もちろんです」という意味の規範表現ですが

、「どうぞ」は同じ意味を表す日本語の弁証法です。 日本のさまざまな地域における言論の多様性

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Батюк, І. (2012) *Стилістичне використання діалектизмів у мові творів японських письменників (на матеріалі роману Накатамі Кенджі «Бальзамін»): Львівський національний університет імені Івана Франка*.

Гудманян, А. (2014). *Вступ до галузевого перекладу*. Київ: Київський університет ім. Бориса Грінченка.

Джиджора Н. (2022). *Використання і стилістика соціолектів у територіальних діалектах в романі Ніші Канако «Сакура»*. Київ: Сетон міжнародний журнал, випуск 4.

Завадська Ю. (2020). *Література в японській мові (Nihongo bungaku): огляд нової літературної топографії багатомовних письменників 1990-х років. Токіо: Журнал Американської асоціації вчителів японської мови.*

Кавагуті Ю. *(2002). Японська діалектологія в історичних перспективах. Париж: Revue belge de philologie et d'histoire*, том 80.

Кочерган М.П. (2002). *Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти.* Київ: Видавничий центр "Академія".

Кіндаічі Х. (1977). *Дослідження японських діалектів. Токіо: Tokyodo Shuppan.*

Окумура Н. (2016). *Японська діалектна ідеологія від епохи Мейдзі до сучасності. Портленд: Портлендський університет*.

Поліщук Л. (2022). *Особливості перекладу діалектизмів у текстах публіцистичного стилю. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка*.

Шепельска І. (2016). *Гендерні відмінності в офіційно-діловому мовленні японської мови*. Київ: Східний світ, випуск 2.

Єрмоленко С. (2008). *Говіркове багатоголосся сучасної української прози*. Київ: Києво-Могилянська Академія.

Пущенко Ф. (1927). *Японське письменство. Східний Світ. Харків: Державне видавництво України*.

Зеленько А. (1977). *Про деякі функції діалектизмів у мові художньої літератури. Київ: Національний університет ім. Тараса Шевченка*.

Жовтобрюх М. (1977). *Українська літературна мова в її взаємодії з територіальними діалектами*. Київ: Наукова думка.

Семчинський С. (1996). *Загальне мовознавство*. Київ: АТ «ОКО».

Cahyono H. (2020). *Language as National Identity*. Banten: University of Indonesia.

Desianti N. (2020). *Analysis on Osaka dialect's verbs and nouns (study of structure and meaning*. Jakarta: University of Jakarta.

Gaol L. (2017). *Dialek Kansai. Kertas Karya Diploma*. Medan: Universitas Sumatera Utara.

Heinrich, P. (2012*). The making of monolingual Japan: Language ideology and Japanese modernity*. Bristol: Channel View Publications.

Gottlieb, N. (2012*). Language policy in Japan: The challenge of change*. New York: Cambridge University Press.

Ippolito, M. C. (2020*). Nakagami Kenji and Latin American Literature*: Charting an Imagined Frontier. Mexico: El Colegio de México.

Takahashi I. (2012). *Blog Entry*. Відновлено з: http://blog.livedoor.jp/maturika3691/archives/5886943.html

Ishikawa M. (2011). Nakagami Kenji's '*Writing Back to the Centre' through the Subaltern Narrative: Reading the Hidden Outcast Voice in 'Misaki' and Karekinada*. Hobart: University of Tasmania.

Thelle A. (2010). Nakagami, Japan*: Buraku and the Writing of Ethnicity by Anne McKnight Review*. New York: University of Delaware.

Uwano Z. (2016). *Three types of accent kernels in Japanese. Tachikawa: National Institute for Japanese Language and Linguistics*

Wetzel, P. (2008*). Keigo ideology. In J, Mori & A, Ohta. (Eds.). Japanese applied linguistics. London: Continuum*.

Ya L. (2021). Blog Entry. Відновлено з: https://www.instagram.com/p/Cmddu4RPEsD/?igshid=N2xub21scTZvdnF0

Momoyama Y. (2022). Blog Entry. Відновлено з: https://www.instagram.com/p/Cf-rLizvgQr/?igshid=aGV0Y3B2Z2lkMWxw